

ลักษณะทั่วไปของภาคใต้

ลักษณะทางกายภาพ

ก. ขนาดและที่ตั้ง

ภาคใต้มีลักษณะเป็นคาบสมุทรยาวและแคบ ต่อเนื่องจากภาคตะวันตก และ สหภาพพม่าไปจนถึงชายแดนประเทศมาเลเซีย ขนาบด้วยอ่าวไทยทางด้านตะวันออก และ ทะเลอันดามันทางด้านตะวันตก มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ระหว่างเส้นละติจูด (เส้นรุ้ง) ที่ $5^{\circ} 37' - 11^{\circ} 9'$ เหนือ และระหว่างเส้นลองจิจูด (เส้นแวง) ที่ $98^{\circ} 8' - 102^{\circ} 10'$ ตะวันออก ส่วนที่กว้างที่สุดยาวประมาณ 250 กม. จากชายฝั่งจังหวัดพังงา ถึงชายฝั่งจังหวัด นครศรีธรรมราช และส่วนที่แคบที่สุด คือคอคอดกระในเขตจังหวัดระนอง และจังหวัดชุมพร ยาวประมาณ 12 กม. ภาคใต้มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 44,938,125 ไร่ หรือประมาณ 71,901 ตารางกิโลเมตร จังหวัดที่มีเนื้อที่มากที่สุดคือจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเนื้อที่ประมาณ 12,892 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 18.2 ของเนื้อที่ทั้งภาค ส่วนจังหวัดที่มีเนื้อที่น้อยที่สุดคือ จังหวัดภูเก็ต มีเนื้อที่ประมาณ 543 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 0.8 ของเนื้อที่ทั้งหมด อาณาเขตติดต่อของภาคใต้มีดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ประเทศสหภาพพม่าและทะเลอันดามัน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

ข. เขตการปกครอง

ภาคใต้ประกอบด้วย 14 จังหวัด คือ จังหวัดกระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการแบ่งรูปการปกครองเป็น 105 อำเภอ 16 กิ่งอำเภอ 950 ตำบล และ 6,436 หมู่บ้าน

มีรูปการปกครองท้องถิ่นเป็นเทศบาลเมือง 17 แห่ง เทศบาลตำบล 8 แห่ง และสุขาภิบาล 13 แห่ง (ตาราง 3.1)

ตาราง 3.1 ขนาดพื้นที่และเขตการปกครองของจังหวัดในภาคใต้

จังหวัด	พื้นที่		เขตการปกครอง					
	ตร.กม.	ร้อยละ	ส่วนภูมิภาค				ส่วนท้องถิ่น	
			อำเภอ	กิ่งอำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	สุขาภิบาล
กระบี่	4,797	6.7	6	-	41	287	1	5
ชุมพร	6,119	8.5	6	2	60	503	2	9
ตรัง	5,009	6.9	6	1	80	492	2	7
นครศรีธรรมราช	10,118	14.1	16	-	149	1,153	3	17
นราธิวาส	4,559	6.3	10	1	65	383	2	7
ปัตตานี	1,981	2.7	8	2	108	555	2	8
พังงา	4,250	5.9	7	1	46	272	2	7
พัทลุง	3,491	4.8	4	3	54	443	1	6
ภูเก็ต	561	0.8	3	-	17	100	1	3
ยะลา	4,606	6.4	5	1	50	256	2	5
ระนอง	3,362	4.7	4	-	25	126	1	5
สงขลา	7,394	10.5	10	2	114	897	3	14
สตูล	2,530	3.5	4	2	30	226	1	3
สุราษฎร์ธานี	13,124	18.2	16	1	111	743	2	17
รวม	71,901	100.0	105	16	950	6,436	25	113

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

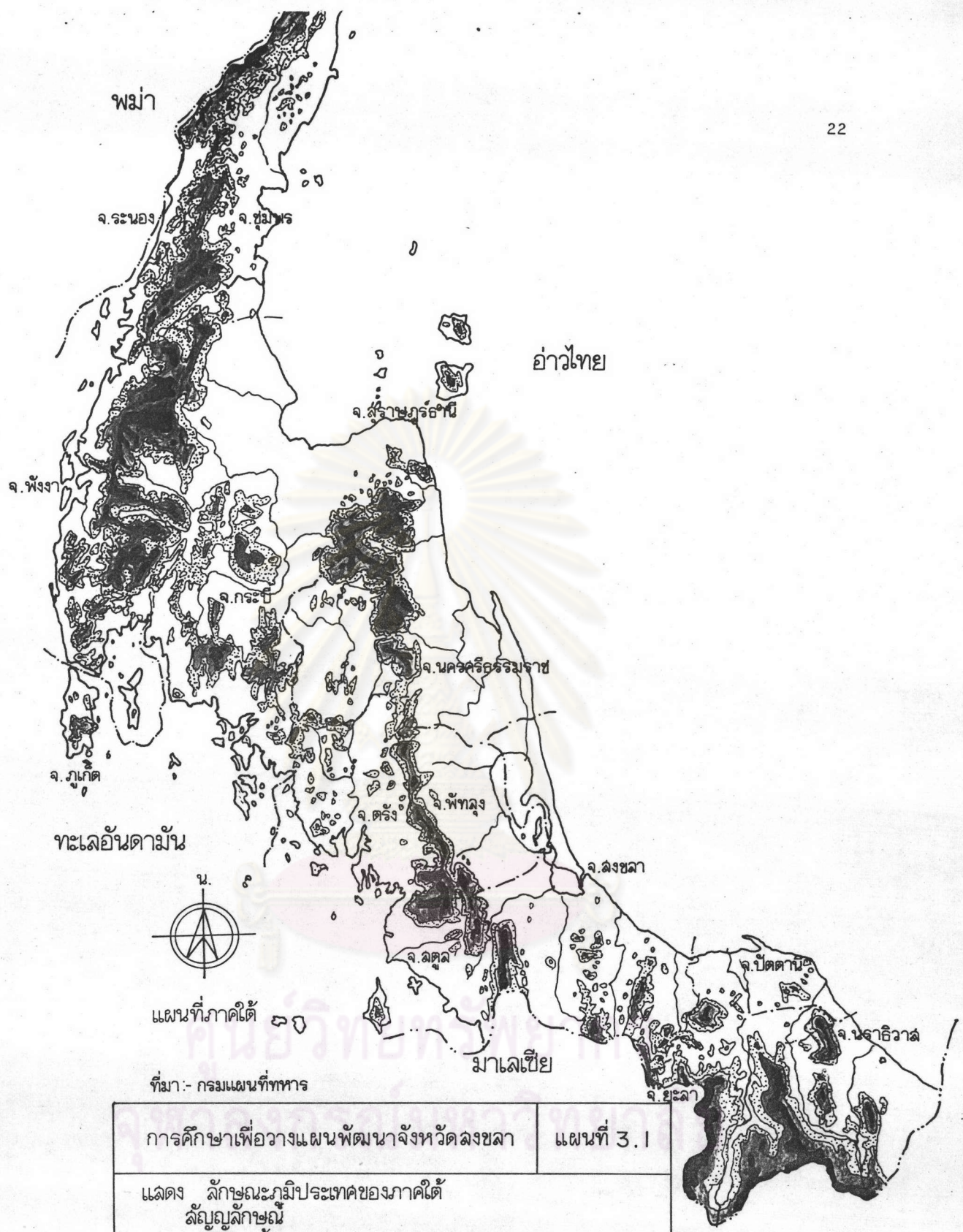
ค. ภูมิประเทศ (แผนที่ 3.1)

ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและที่สูง เป็นแกนกลางของคาบสมุทร ลักษณะเป็นแนวต่อเนื่องจากทิวเขาตะนาวศรีในภาคตะวันตกในแนวเหนือ - ใต้ ขนานกับชายฝั่ง ทิวเขาที่สำคัญ ได้แก่ ทิวเขาภูเก็ตทางชายฝั่งตะวันตก มีที่ราบแคบ ๆ ขนานกับฝั่งทะเล เป็นที่ตั้งของจังหวัดชุมพร ระนอง และพังงา ทิวเขานครศรีธรรมราชอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีและนครศรีธรรมราช และต่อเนื่องไปถึงทิวเขาสันกาลาคีรี ซึ่งเป็นพรมแดนธรรมชาติกั้นระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย ยอดเขาที่สูงที่สุดในภาคใต้ คือยอดเขาหลวง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสูงประมาณ 1,835 เมตร ภูเขาส่วนใหญ่เป็นเขาหินปูนยุคกลาง (Mesozoic) มีหินแกรนิตรองรับ และเป็นแหล่งแร่คอปเปอร์และแร่วุลแฟรมที่อุดมสมบูรณ์

สำหรับที่ราบนั้น เนื่องจากทางฝั่งตะวันตกมีภูเขาตลอดแนว ทำให้บริเวณชายฝั่งตะวันตกเป็นที่ราบสูงริมทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เหมาะแก่การเกษตร ส่วนด้านฝั่งตะวันออกมีที่ราบลุ่มอยู่ระหว่างเชิงเขาและริมทะเล ซึ่งพอจะแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ที่ราบสูงเชิงเขา ที่ราบลุ่ม และที่ราบริมทะเล ที่ราบลุ่มสำคัญภาคใต้มียู่ 2 บริเวณ คือ ที่ราบลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เขตติดต่อระหว่างจังหวัดสงขลา นครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง ซึ่งเป็นแหล่งปลูกข้าวที่ดีที่สุดของภาคใต้ อีกบริเวณคือ ที่ราบลุ่มน้ำตาปี-พุมดวง เขตติดต่อระหว่างจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดกระบี่

ภาคใต้อาจมีลักษณะเป็นแหลมยื่นไปในทะเล ด้านตะวันออกเป็นอ่าวไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทรแปซิฟิก ด้านตะวันตกเป็นทะเลอันดามัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทรอินเดีย มีความยาวของชายฝั่งทะเลทั้งสองด้านรวมกันเกือบ 2,000 กิโลเมตร ลักษณะชายฝั่งทะเลประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ชายฝั่งตะวันออก เริ่มจากจังหวัดชุมพร เลียบชายฝั่งตะวันออกไปจนถึงจังหวัดนราธิวาส ชายฝั่งด้านนี้มีที่ราบกว้างกว่าชายฝั่งตะวันตก กว้างประมาณ 30 - 35 กิโลเมตร เกิดจากการทับถมของตะกอนจากแม่น้ำสายสำคัญ ๆ ได้แก่ แม่น้ำหลังสวน แม่น้ำตาปี และแม่น้ำปัตตานี ลักษณะชายฝั่งทะเลค่อยลาดลงและตื้นกว่าฝั่งตะวันตก มีอ่าวสำคัญ คือ อ่าวชุมพร อ่าวบ้านดอน อ่าวสงขลา และอ่าวปัตตานี ซึ่งเป็นที่ตั้งของท่าเรือชายฝั่ง และมีเกาะขนาดใหญ่ คือ เกาะสมุย เกาะพะงัน และหมู่เกาะอ่างทอง

แผนที่ภาคใต้

ที่มา :- กรมแผนที่ทหาร

การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดลงขลา	แผนที่ 3.1
<p>แสดง ลักษณะภูมิประเทศของภาคใต้ สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ชั้นความสูง 0 - 100 เมตร ชั้นความสูง 100 - 200 เมตร ชั้นความสูง 200 - 500 เมตร ชั้นความสูง มากกว่า 500 เมตร 	

ชายฝั่งตะวันตก เริ่มจากจังหวัดระนอง ถึงจังหวัดสตูล เป็นที่ราบชายฝั่งทะเลแคบ ๆ และมีเกาะแก่งเรียงรายตามชายฝั่ง เกาะสำคัญ ได้แก่ เกาะภูเก็ต เกาะยาว เกาะลันตา และเกาะตะรุเตา

จากสภาพชายฝั่งทั้งสองด้าน จะเห็นถึงลักษณะความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ชายฝั่งตะวันออก มีชายฝั่งที่ราบเรียบไม่ค่อยจะมีเกาะแก่งหรือเว้ามาก ทั้งนี้เป็นเพราะกระแสน้ำในมหาสมุทรแปซิฟิกขึ้นลงช้า ส่วนชายฝั่งตะวันตกมีเกาะแก่งและอ่าวมาก เนื่องจากกระแสน้ำในมหาสมุทรอินเดียขึ้นลงเร็ว ประกอบกับเป็นที่ราบสูง น้ำจากเทือกเขาจะไหลลงทะเลเร็วและแรงมากในฤดูฝน

ง. ภูมิอากาศ

ภาคใต้อยู่ในเขตร้อนชื้นเมืองร้อน (Tropical Monsoon Climate) แบ่งออกเป็น 2 ฤดู คือ ฤดูฝนและฤดูแล้ง ฤดูฝนมีฝนตก 2 ระยะ คือตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงต้นเดือนตุลาคม อยู่ในเขตอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มีฝนตกชุกทางฝั่งตะวันตก และระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ อยู่ในเขตอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ มีฝนตกชุกทางฝั่งตะวันออก ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยสูงสุดของประเทศ มีปริมาณฝนเฉลี่ยประมาณ 2,400 มิลลิเมตร และสูงสุด 4,000 มิลลิเมตรต่อปี อุณหภูมิทั้งปีไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยเฉลี่ย 27 องศาเซลเซียส ความแตกต่างของอุณหภูมิสูงสุดและต่ำสุดเพียง 3 องศาเซลเซียส

จ. การใช้ที่ดิน

ภาคใต้มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา และที่สูง มีที่ราบเพียงเล็กน้อย ลักษณะกายภาพดังกล่าวทำให้พื้นที่ในภาคเหมาะต่อการทำการเกษตร โดยปลูกพืชเศรษฐกิจได้เพียงไม่กี่ชนิด คือยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล และมะพร้าว พื้นที่ของภาคส่วนใหญ่เป็นการใช้ทางการเกษตรกรรม ในปี พ.ศ. 2523 มีเนื้อที่เพื่อการเกษตรประมาณร้อยละ 41.3 ของพื้นที่ทั้งหมด รองลงมาได้แก่ป่าไม้ (ร้อยละ 37.4) เนื้อที่ไร้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ (ร้อยละ 21.3) และแหล่งน้ำ (ร้อยละ 1.5) จากการพิจารณาประเภทการใช้ที่ดิน พบว่า พื้นที่เกษตรกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 59.3) ใช้ปลูกพืชเศรษฐกิจหลัก คือยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผล และมะพร้าว ซึ่งคิดเป็นเนื้อที่ประมาณร้อยละ 24 ของภาค รายละเอียดการใช้ที่ดินที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ มีดังนี้

1. ยางพารา ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่มีความสำคัญมากที่สุดของภาคใต้ และมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุดประมาณ 13,546.5 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 46.6 ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมดของภาค จังหวัดที่มีพื้นที่เพาะปลูกยางพารามากที่สุด (แผนที่ 3.2) ได้แก่ จังหวัดสงขลา รองลงมาได้แก่จังหวัดนครศรีธรรมราช ตรัง ยะลา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยปลูกตามเนินเขาและที่สูงของทิวเขานครศรีธรรมราชและทิวเขาสันกาลาคีรี

2. ข้าว มีพื้นที่ประมาณ 11,436.6 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 39.3 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด บริเวณที่เป็นแหล่งปลูกข้าวสำคัญของภาค ได้แก่พื้นที่ราบในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง สุราษฎร์ธานี และจังหวัดปัตตานี

3. ไม้ผลและไม้ยืนต้น มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 1,427.5 ตารางกิโลเมตร หรือร้อยละ 4.9 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมดของภาค พืชที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นจำพวกเงาะ มังคุด ลำไย ส้ม ทุเรียน มะม่วงหิมพานต์ กาแฟ สะตอ ฯลฯ พื้นที่ที่ปลูกกันมากได้แก่จังหวัดนครศรีธรรมราช ชุมพร สุราษฎร์ธานี นราธิวาส ยะลา และจังหวัดสงขลา

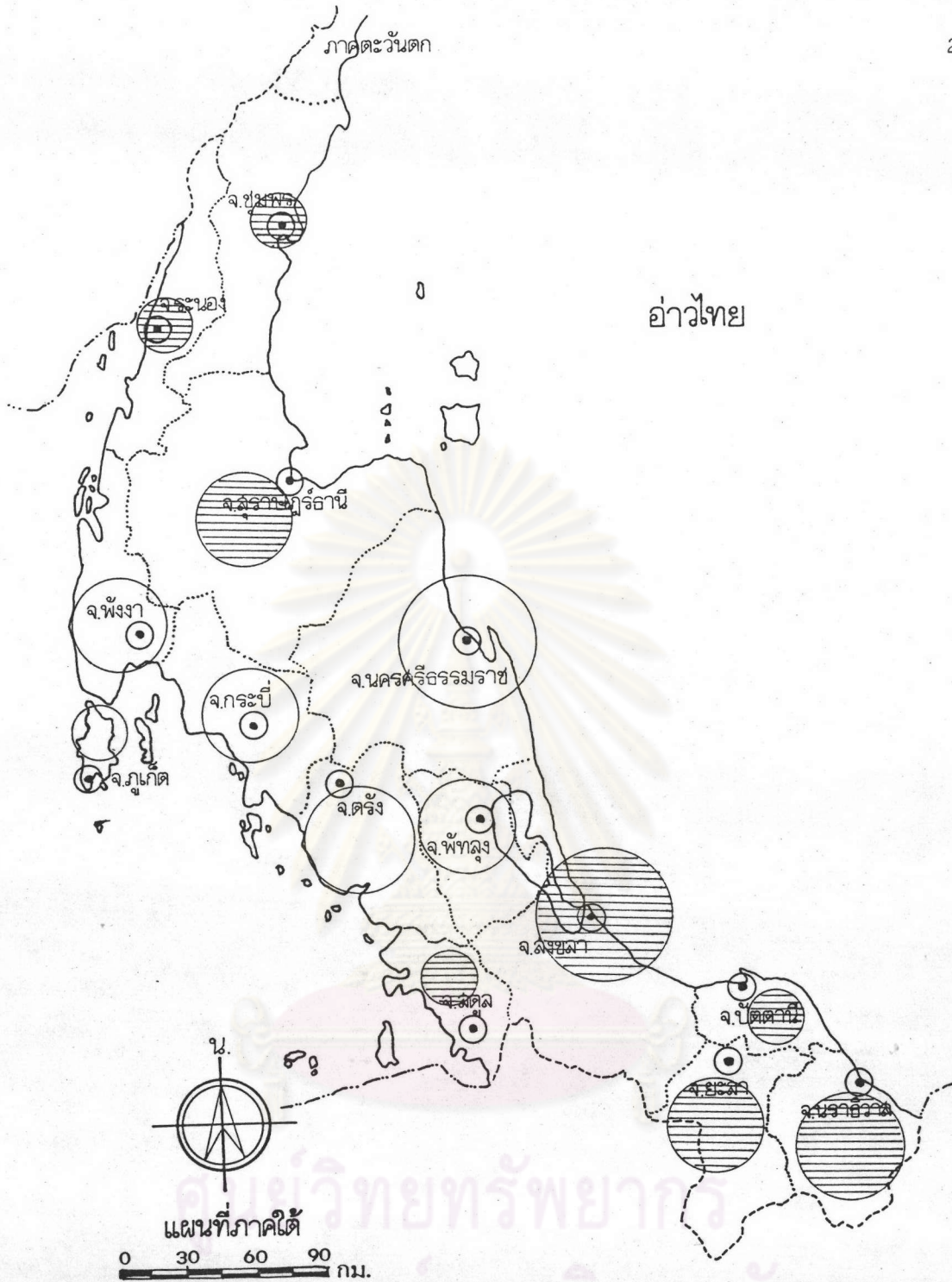
4. ปาล์มน้ำมัน เป็นพืชเศรษฐกิจที่เพิ่งจะมีการส่งเสริมให้เพาะปลูก เริ่มปลูกในบางจังหวัด เช่น จังหวัดชุมพร จังหวัดกระบี่ เป็นต้น

5. มะพร้าว มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ 1,880 ตารางกิโลเมตร บริเวณที่ปลูกมากได้แก่บริเวณชายฝั่งทะเลแถบจังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร และจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 3.2 การใช้ที่ดินของภาคใต้ ปี พ.ศ. 2523

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่ (ตร.กม.)	อัตราส่วน (ร้อยละ)
ชุมชน	156.9	0.2
พื้นที่เกษตรกรรม	29,099.4	40.0
- นาข้าว	11,436.6	15.9
- พืชไร่	415.9	0.6
- ไม้ผลและไม้ยืนต้น	1,427.5	2.0
- มะพร้าว	1,880.8	2.6
- ปาล์มน้ำมัน	392.0	0.5
ยางพารา	13,546.5	18.8
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	208.7	0.3
ป่าไม้	26,327.3	36.6
แหล่งอุตสาหกรรมและเหมืองแร่	324.0	0.5
ที่รกร้างว่างเปล่า	14,759.7	20.5
ที่ลุ่มและพื้นที่น้ำ	1,025.4	1.5
รวม	71,901.3	100.0

ที่มา : กองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

ที่มา :- สถาบันวิจัยยาง 2525

	การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา	แผนที่ 3.2
<p>แสดง พื้นที่ปลูกยางพาราของภาคใต้ ปี พ.ศ. 2521 = 330,000 ไร่</p> <p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> 1,000 400-1,000 น้อยกว่า 400 - มีอัตราการเพิ่มของพื้นที่ปลูกยางสูงกว่า - อัตราเฉลี่ยของทั้งภาค - มีอัตราการเพิ่มของพื้นที่ปลูกยางต่ำกว่า - อัตราเฉลี่ยของทั้งภาค <p>หน่วย : ไร่</p> <p>อัตราการเพิ่มพื้นที่ปลูกยางในภาคใต้ระหว่าง - ปี 2506 - 2521 = 1.12 %</p>		

ฉ. ระบบการคมนาคมขนส่ง

รูปแบบการคมนาคมขนส่งในอดีตของภาคใต้ที่ติดต่อกับกรุงเทพฯ หรือพื้นที่อื่น ๆ คือการขนส่งทางน้ำ โดยการเดินเรือตามชายฝั่งทะเลของภาคใต้ และการเดินเรือข้ามมหาสมุทร มหาเรือทั้งสองฝั่งทะเล ท่าเรือที่สำคัญและมีบทบาทต่อการเดินเรือได้แก่ ท่าเรือสงขลา ท่าเรือ นครศรีธรรมราช และท่าเรือภูเก็ต

การขนส่งทางบกเริ่มจากการพัฒนาเส้นทางรถไฟ โดยเฉพาะปีพ.ศ. 2460-2465 โครงข่ายทางรถไฟสามารถเชื่อมโยงกับประเทศมาเลเซีย ทำให้การขนส่งทางบกโดยเส้นทางรถไฟเริ่มมีความสำคัญเรื่อยมา จนกระทั่งปี พ.ศ. 2510 เส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 สร้างเสร็จ มีผลทำให้การคมนาคมเริ่มสะดวกขึ้นทางคานตะวันตกของภาคและก่อให้เกิดการพัฒนามากขึ้นด้วย ปี พ.ศ. 2511 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401 ซึ่งเชื่อมระหว่างจังหวัด สุราษฎร์ธานี และอำเภอตะกั่วป่า (จังหวัดพังงา) สร้างเสร็จ อีกทั้งในปี พ.ศ. 2521 ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 ซึ่งสร้างขนานกับทางรถไฟสายใต้ก่อสร้างเสร็จ ทำให้ระบบการคมนาคมขนส่งทางบกได้รับความสะดวกยิ่งขึ้น

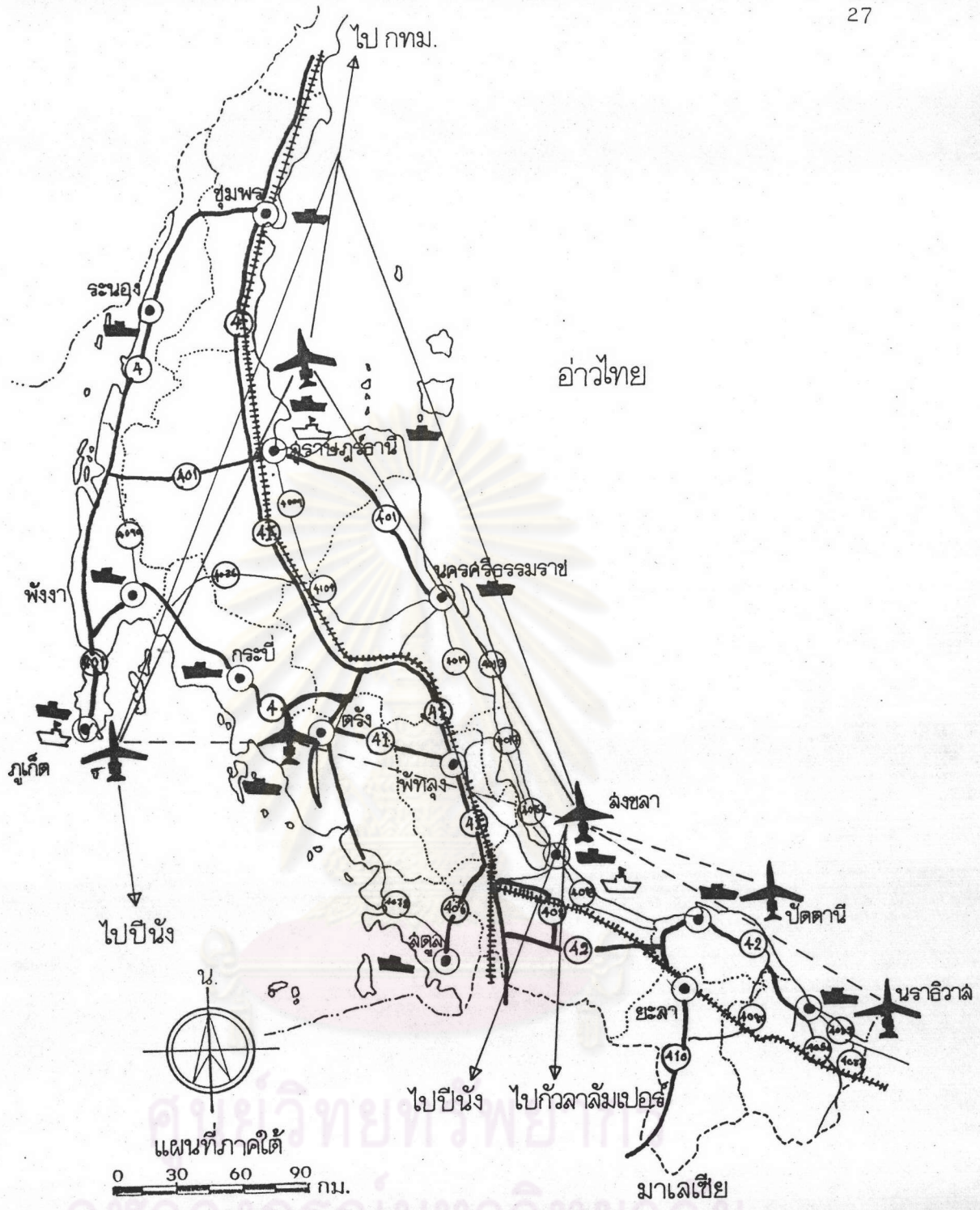
ส่วนการคมนาคมขนส่งทางอากาศนั้น เพิ่งจะพัฒนาในระยะหลังประมาณ 10 ปี ที่ผ่านมา ดังจะเห็นได้จากการก่อสร้างสนามบินพาณิชย์ขนาดใหญ่ เสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2515 ปัจจุบันเส้นทางบินสามารถเชื่อมโยงกันในภาคใต้เฉพาะจังหวัดที่มีสนามบิน ได้แก่จังหวัดสงขลา ภูเก็ต สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง ปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส

รายละเอียดของระบบการคมนาคมขนส่งแต่ละด้าน มีดังนี้

1. การคมนาคมขนส่งทางบก

ก) โครงข่ายถนน

การที่ภาคใต้มีลักษณะแคบและยาวจากเหนือลงมาใต้ โครงข่ายของถนน จึงมีลักษณะที่ทอดยาวเป็นแนวจากเหนือจดใต้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้จะมีโครงข่ายที่แยกเป็น 2 แนว คือ แนวเลียบฝั่งตะวันออก และแนวเลียบฝั่งตะวันตก และมีการเชื่อมต่อระหว่างแนวทั้งสองไปจนสุดเขตชายแดน

ที่มา :- กระทรวงคมนาคม

	<p>การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดลำปาง</p>	<p>แผนที่ 3.3</p>
<p>แสดง ระบบเส้นทางการคมนาคมขนส่งของภาคใต้</p> <p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> — ทางหลวง —+—+— ทางรถไฟ — ทำเทียบเรือ — ทำเทียบเรือน้ำลึกที่มีโครงการจะสร้าง —✈— สนามบิน ----- เส้นทางบินในภาค — เส้นทางบินระหว่างภาค 		

ถนนสายสำคัญ ๆ มีดังนี้ (แผนที่ 3.4)

1) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) เป็นเส้นทางหลวงแผ่นดินสายแรกของภาคใต้ และมีความสำคัญสูงสุด เริ่มต้นจากกรุงเทพมหานคร ผ่านจังหวัดนครปฐม ราชบุรี แล้วเลียบชายฝั่งตะวันออกจากเพชรบุรี ผ่านประจวบคีรีขันธ์ ไปจนถึงชุมพร แล้ววกออกมาเลียบฝั่งตะวันตกแทน ผ่านระนอง พังงา ทางแยกเข้าภูเก็ต กระบี่ และตรัง จากนั้นวกกลับไปเลียบทางฝั่งตะวันออกอีกครั้ง ผ่านพัทลุง สงขลา และไปเชื่อมกับแนวถนนของประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา

2) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 41 เป็นถนนที่มีความสำคัญรองลงมา เชื่อมต่อทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ระหว่างชุมพรและพัทลุง เป็นถนนเลียบฝั่งทะเลด้านตะวันออกตอนใน ผ่านจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นอกจากนี้ยังมีทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัดสายอื่น ๆ เชื่อมต่อกันเป็นแนวเลียบชายฝั่งทะเลตะวันออกตอนนอกจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผ่านจังหวัดนครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี นราธิวาส และเชื่อมต่อกับแนวถนนของประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ที่อำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดนราธิวาส ถนนเหล่านี้ได้แก่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401 และ 42 ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4013, 4083, 4086, 4136 และ 4084 ส่วนถนนที่เชื่อมต่อแนวถนนทั้งฝั่งตะวันออกและตะวันตกเข้าด้วยกันสายที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401, 403, 406, 410 และทางหลวงจังหวัดหมายเลข 4035

ในการพิจารณาปริมาณการจราจรบนถนนเฉลี่ยต่อวัน พ.ศ. 2524 (แผนที่ 3.4) พบว่า การจราจรหนาแน่นเป็นช่วง ๆ บนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401 และ 403 จะหนาแน่นตลอดทั้งสาย จากสัดส่วนปริมาณการจราจรบนถนนเฉลี่ยต่อวันดังกล่าว พอจะชี้ให้เห็นว่าบริเวณที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทางถนน ได้แก่จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ภูเก็ต ตรัง สงขลา หาดใหญ่ ยะลา และจังหวัดปัตตานี

ข) ทางรถไฟ

เส้นทางรถไฟ เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญของภาคใต้ ปัจจุบันก็ยังคงมีความสำคัญอยู่ (แผนที่ 3.3) เส้นทางเริ่มต้นจากกรุงเทพฯ ผ่านนครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี

ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี ทู่งสง จากทู่งสงจะมีทางแยกเป็น 3 สาย คือ สายที่หนึ่ง ขึ้นไปจังหวัดนครศรีธรรมราช สายที่สองไปจังหวัดตรัง และสายที่สามแยกไปจังหวัดพัทลุง และ ทาคใหญ่ (จังหวัดสงขลา) จากทาคใหญ่แยกเป็น 2 สาย คือ สายหนึ่งไปสะเคาแล้วต่อเข้า ประเทศมาเลเซียจนถึงบัตเตอร์เวอร์ธ (รัฐปะลิส) อีกสายผ่านยะลา สุโห่งโก-ลก แล้วต่อ เข้าประเทศมาเลเซียไปโกตาบารู (รัฐกลันตัน)

ค) ทางน้ำ

เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่มีทะเลล้อมรอบ ดังนั้นการคมนาคมขนส่งทางน้ำจึง มีความสำคัญมาก ปัจจุบันภาคใต้มีท่าเทียบเรือชายฝั่งอยู่ในทุกจังหวัดที่มีอาณาเขตติดทะเล (แผนที่ 3.3) กล่าวคือมีท่าเทียบเรือจำนวนทั้งสิ้น 15 แห่ง คือท่าเทียบเรือชุมพร หลังสวน บ้านคอน คอนสัก ปากพนัง สงขลา ปัตตานี ราชบุรี นราธิวาส ระนอง พังงา คลองทาจัน (ภูเก็ต) กันตัง สตูล และท่าเทียบเรือกระบี่

ท่าเทียบเรือที่มีความสำคัญ มีปริมาณสินค้าขึ้น-ลงครั้งละมาก ๆ ได้แก่ ท่าเทียบเรือสงขลา บ้านคอน ภูเก็ต ปากพนัง ปัตตานี และท่าเทียบเรือกันตัง (ตาราง 3.3 และแผนที่ 3.3) ท่าเทียบเรือปัตตานีและกันตังมีบทบาทในการส่งยางพาราออกไปต่างประเทศ ท่าเทียบเรือภูเก็ตมีความสำคัญในการส่งแร่ดีบุกไปยังประเทศมาเลเซีย ส่วนท่าเทียบเรือสงขลา ส่วนใหญ่จะขนส่งยางพารา สัตว์น้ำ และน้ำมันเชื้อเพลิง

ในอนาคต ท่าเทียบเรือสงขลา และภูเก็ต จะเป็นท่าเทียบเรือที่มีความ สำคัญในภูมิภาคนี้ เพราะรัฐมีนโยบายที่จะพัฒนาก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกในพื้นที่ดังกล่าว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ง) ทางอากาศ

ภาคใต้เป็นภาคที่มีโครงข่ายของการคมนาคมขนส่งทางอากาศที่คึกคักที่สุด โดยมีสนามบินพาณิชย์กระจายอยู่ในพื้นที่ถึง 7 แห่ง คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี หาดใหญ่ ตรัง ภูเก็ต ปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส บรรดาสสนามบินดังกล่าว สนามบินที่ทำหน้าที่เป็นจุดแวะสำหรับการเดินทางซึ่งเชื่อมระหว่างกรุงเทพฯ ภาคใต้ และประเทศมาเลเซีย คือ สนามบินสุราษฎร์ธานี สนามบินภูเก็ต และสนามบินหาดใหญ่ เฉพาะสนามบินหาดใหญ่กล่าวได้ว่า เป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่งทางอากาศที่สำคัญที่สุดของภาค โดยมีเส้นทางการบิน ติดต่อกันไปยัง ทิศทางต่าง ๆ รวมกันถึง 8 ทิศทาง รองลงมาได้แก่สนามบินภูเก็ต 5 ทิศทาง และสนามบินสุราษฎร์ธานี 3 ทิศทาง (แผนที่ 3.3)

จากระบบการคมนาคมขนส่งดังกล่าว จะเห็นว่าโครงข่ายการคมนาคมทางบกมีความได้เปรียบกว่าโครงข่ายอื่น ๆ โดยได้เปรียบกว่าทางรถไฟในเรื่องของระยะเวลาการเดินทาง ความสะดวกรวดเร็ว และมีค่าบริการที่ครอบคลุมพื้นที่ได้กว้างกว่า ส่วนการคมนาคมทางน้ำ มีบทบาทที่ลดน้อยลง เพราะความล่าช้าเสียเวลา สำหรับทางอากาศ แม้จะมีความสะดวกรวดเร็วก็ตาม แต่ก็มีราคาแพง เมื่อเปรียบเทียบกับการคมนาคมขนส่งทางอื่น

ในการเปรียบเทียบความนิยมในการใช้บริการคมนาคมขนส่ง ทั้งประเภทการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารในภาคใต้นั้น พบว่า ในการขนส่งสินค้าส่วนใหญ่จะใช้บริการทางบก โดยทางรถยนต์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ทางรถไฟ ส่วนการขนส่งทางน้ำจะใช้เพื่อการขนส่งน้ำมันเชื้อเพลิง สำหรับการขนส่งทางอากาศ ความนิยมยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ แต่มีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยมสูงขึ้นในอนาคต ในด้านการขนส่งผู้โดยสาร ในปี พ.ศ. 2525 มีผู้นิยมเดินทางมายังภาคใต้อยู่ทางรถไฟรถยนต์ และเครื่องบิน ในอัตราส่วนร้อยละ 57.5, 36.9 และ 5.6 ตามลำดับ แต่การเดินทางภายในภาคใต้เอง มีผู้นิยมใช้รถยนต์โดยสารถึงร้อยละ 58.1 และใช้บริการรถไฟร้อยละ 41.8 (กองวางแผนภาค 2526 : 13 - 18)

เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของการคมนาคมขนส่งในภาคใต้ (ตาราง 3.4) โดยพิจารณารวมจากระดับความสำคัญของเส้นทางคมนาคมทุกเส้นทาง พบว่า จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในด้านการคมนาคมขนส่งมากที่สุดในภาค จังหวัดที่มีความสำคัญรองลงมาได้แก่ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และจังหวัดภูเก็ต

ตารางที่ 3.3 ปริมาณสินค้าชั้น - ลง ที่ท่าเทียบเรือของภาคใต้ ปี พ.ศ.2524

ท่าเทียบเรือ	ปริมาณสินค้า (พันตัน)
กระบี่	8.4
ชุมพร	53.8
หลังสวน	-
กันตัง	123.6
ปากพนัง	170.7
นราธิวาส	3.0
ปัตตานี	126.0
สายบุรี	-
พังงา	19.0
ภูเก็ต	213.4
ระนอง	28.0
สงขลา	387.0
สตูล	2.0
สุราษฎร์ธานี	324.4
รวม	1,459.3

ที่มา : สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.4 ความสำคัญของการคมนาคมขนส่งในภาคใต้ จำแนกเป็นรายจังหวัด

จังหวัด	ทางรถยนต์ (1)	ทางรถไฟ (2)	ทางน้ำ (3)	ทางอากาศ (4)
กระบี่	น้อย	-	-	-
ชุมพร	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	-
ตรัง	ปานกลาง	น้อย	มาก	น้อย
นครศรีธรรมราช	ปานกลาง	มาก	มาก	น้อย
นราธิวาส	น้อย	มาก	น้อย	ปานกลาง
ปัตตานี	น้อย	น้อย	มาก	-
พังงา	น้อย	-	น้อย	-
พัทลุง	น้อย	น้อย	น้อย	-
ภูเก็ต	ปานกลาง	-	มาก	มาก
ระนอง	น้อย	-	น้อย	-
ยะลา	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อย	-
สงขลา	มาก	มาก	มาก	มาก
สตูล	น้อย	-	น้อย	-
สุราษฎร์ธานี	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง

หมายเหตุ : (1) พิจารณาจากปริมาณการจราจร

(2) (3) และ (4) พิจารณาจากความสำคัญของชุมทางรถไฟ ท่าเทียบเรือ และสนามบิน

ข. ทรัพยากรธรรมชาติ

1. แหล่งแร่ เนื่องจากลักษณะดินในภาคใต้เป็นดินและชั้นหินเก่า มีหินแกรนิต ซึ่งเป็นแหล่งที่พบแร่ธาตุต่าง ๆ ทรัพยากรแร่ที่สำคัญของภาค ได้แก่ ดีบุก วุลแฟรม แบร์ไรท์ ลิกลินท์ ยิบซั่ม มังกานีส ฯลฯ แร่ที่ผลิตได้มากในภาคคือแร่ดีบุก โดยพบว่ามีอยู่ทุกจังหวัด แต่มีมากที่สุดที่จังหวัดพังงา และภูเก็ต รองลงมาคือจังหวัดระนอง นครศรีธรรมราช สงขลา สุราษฎร์ธานี และจังหวัดอื่น ๆ มีบ้างแต่ไม่มากนัก แร่ดีบุก ที่ผลิตได้ในภาคใต้คิดเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุดของประเทศ ในปี พ.ศ. 2524 ผลผลิตแร่ดีบุกของประเทศมีประมาณ 42,968 ตัน ในขณะที่จังหวัดพังงา ผลิตได้ถึง 23,829 ตัน รองลงมาคือจังหวัดภูเก็ต ผลิตได้ถึง 3,944 ตัน รวมทั้งสองจังหวัดผลิตได้ถึง 27,773 ตัน หรือร้อยละ 75.1 ของผลผลิตรวมทั้งประเทศ จึงสรุปได้ว่าภาคใต้เป็นแหล่งแร่ดีบุกที่สำคัญที่สุดของประเทศโดยเฉพาะจังหวัดพังงาและภูเก็ต (ตาราง 3.5) ส่วนจังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดที่ผลิตแร่ได้มากเป็นอันดับ 5 ของภาค และมีแนวโน้มที่จะผลิตได้มากขึ้น

ตารางที่ 3.5 ผลผลิตแร่ดีบุกของภาคใต้ จำแนกเป็นรายจังหวัด พ.ศ.2521 และ 2524

หน่วย : ตัน

จังหวัด	พ.ศ.2521		พ.ศ.2524	
	ผลผลิต	ร้อยละ	ผลผลิต	ร้อยละ
กระบี่	9	0.03	-	-
ชุมพร	622	1.8	544	1.5
ตรัง	585	1.7	753	2.0
นครศรีธรรมราช	1,870	5.4	1,706	4.6
นราธิวาส	122	0.4	110	0.3
ปัตตานี	62	0.2	170	0.5
พังงา	21,273	61.3	23,829	64.4
พัทลุง	-	-	-	-
ภูเก็ต	3,859	11.1	3,944	10.7
ยะลา	508	1.5	889	2.4
ระนอง	3,299	9.5	2,298	6.2
สงขลา	1,274	3.7	1,667	4.5
สตูล	-	-	-	-
สุราษฎร์ธานี	1,127	3.4	1,070	2.9
รวม	34,706	100.0	36,980	100.0

ที่มา : ศูนย์พัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคใต้ กระทรวงอุตสาหกรรม

2. ป่าไม้

ภาคใต้มีฝนตกชุกตลอดปี ประกอบด้วยพื้นที่ประมาณร้อยละ 40 เป็นภูเขา ดังนั้นจึงมีป่าไม้มาก และเป็นป่าดงดิบเขี้ยวช่อมตลอดปี ไม่มีไม้ผลัดใบ พื้นที่รวมของป่าไม้ทั้งภาคประมาณ 21 ล้านไร่ (ตารางผ.ก.1) โดยเป็นป่าบกหรือป่ากระยาเลย 20 ล้านไร่เศษ และป่าชายเลนอีกประมาณ 1 ล้านไร่เศษ พอละกล่าวสรุปได้ดังนี้

ป่ากระยาเลย หรือป่าไม้ทั่วไป หรือบางที่เรียกว่าป่าบก เป็นป่าที่มีไม้ป่าหลายชนิดปะปนกัน ไม้ที่มีมากในภาคใต้แก่ไม้ไซเขี้ยว ตะเคียน ยาง กระบาก หลุมพอ ทองสุก และไม้เสียดทุกชนิด โดยที่ไม้ไซเขี้ยว ไม้ตะเคียน ไม้ยาง ไม้ชานางมีมากที่จังหวัดสงขลา

ป่าชายเลน การที่ภาคใต้มีพื้นที่ชายฝั่งทะเลยาวเกือบ 2,000 กิโลเมตร ทำให้มีป่าชายเลนกระจายอยู่ทั่วไปตั้งแต่จังหวัดชุมพร ระนอง ลงมาถึงจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดสตูล พื้นที่ป่าไม้ชายเลนของภาคใต้รวมกันทั้งสิ้นประมาณ 1.065 ล้านไร่ โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางชายฝั่งตะวันตก ได้แก่บริเวณจังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และจังหวัดสตูล ซึ่งมีเนื้อที่รวมกันประมาณ 910,856.16 ไร่ หรือร้อยละ 85.5 ของเนื้อที่ป่าชายเลนทั้งหมดของภาค ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 14.5 เป็นพื้นที่ป่าชายเลนทางฝั่งทะเลตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส ประเภทไม้ชายเลน ได้แก่ ไม้โกงกาง แสม ถั่ว และตะบูนขาว

ป่าไม้ของภาคใต้มีแนวโน้มน้ำที่ลดลง ดังเห็นได้จากช่วงปี พ.ศ. 2521-2525 เนื้อที่ป่าลดลงร้อยละ 1.65 ต่อปี คิดเป็นเนื้อที่ประมาณ 1,161 ตารางกิโลเมตร บริเวณที่ป่าลดลงมากได้แก่ จังหวัดชุมพร นครศรีธรรมราช พังงา ยะลา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. เือกเขาและแหล่งน้ำ

พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 40 ของภาคใต้เป็นภูเขาและที่สูง ทิวเขาที่สำคัญ ๆ คือ ทิศตะวันตกมีทิวเขาภูเก็ต หรือทิวเขาตะนาวศรี ทอดเป็นแนวยาว ทางตอนกลางไปทางทิศใต้มีทิวเขานครศรีธรรมราช และบริเวณตอนใต้สุดมีทิวเขาสันกาลาคีรี

ส่วนแหล่งน้ำนั้น เนื่องจากภาคใต้มีลักษณะเป็นแหลมยื่นลงไปในทะเล อีกทั้ง

ตอนกลางตลอดแนวเป็นเทือกเขาสูง ซึ่งเมื่อมีฝนตกน้ำจะไหลลงสู่ทะเลทั้งสองฝั่ง โดยเฉพาะฝั่งตะวันตก ซึ่งมีความลาดชันมากกว่า น้ำจะไหลเร็วและแรงมาก ทำให้แม่น้ำลำคลองในภาคใต้ส่วนใหญ่เป็นแม่น้ำสายสั้น ๆ และมีระดับน้ำไม่สม่ำเสมอตลอดปี ไม่มีความสำคัญต่อการคมนาคมหรือกิจกรรมมากนัก แม่น้ำสายต่าง ๆ ได้แก่ แม่น้ำปากจั่น แม่น้ำหลังสวน แม่น้ำพุมดวง แม่น้ำตาปี แม่น้ำตรัง แม่น้ำปากพนัง แม่น้ำปัตตานี แม่น้ำสายบุรี เป็นต้น

4. แหล่งประมง

ทรัพยากรสัตว์น้ำ จัดเป็นทรัพยากรสำคัญของภาคใต้ และการที่มีสภาพภูมิประเทศที่ได้เปรียบ คือมีฝั่งทะเล เป็นแนวยาวทั้งฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก ทำให้มีการทำประมงกันมาก พื้นที่ที่มีการทำประมงมากที่สุดในภาคคือ จังหวัดสงขลา ซึ่งสามารถจับสัตว์น้ำได้ในปริมาณสูงสุด ในสัดส่วนประมาณร้อยละ 50 ของปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ทั้งหมดในภาคใต้ รองลงมาได้แก่จังหวัดปัตตานี สุราษฎร์ธานี ระนอง สตูล ภูเก็ต และจังหวัดชุมพร ตามลำดับ (ตาราง 3.6) ส่วนมูลค่าสัตว์น้ำมีลักษณะที่แปรตามปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ โดยที่จังหวัดสงขลาสามารถสร้างมูลค่าสัตว์น้ำได้สูงสุดเช่นกัน

ตารางที่ 3.6 ปริมาณและมูลค่าสัตว์น้ำที่เพิ่มขึ้นที่หาเทียบเรือประมงของภาคใต้

จังหวัด	ปริมาณสัตว์น้ำ				มูลค่าสัตว์น้ำ			
	ปี 2521	ร้อยละ	ปี 2525	ร้อยละ	ปี 2521	ร้อยละ	ปี 2525	ร้อยละ
ชุมพร	-	-	1,209	0.4	-	-	7.0	0.4
ปัตตานี	69,852	27.4	96,739	29.2	294.0	22.2	474.3	25.8
ภูเก็ต	829	0.3	9,537	2.9	43.7	3.3	109.5	5.9
ระนอง	14,332	5.6	21,159	6.4	287.5	21.7	294.6	16.0
สงขลา	128,728	50.4	161,569	48.8	479.1	36.1	722.7	39.3
สตูล	3,760	1.5	9,607	2.9	5.6	0.4	64.5	3.5
สุราษฎร์ธานี	37,765	14.8	30,927	9.4	216.8	16.3	168.2	9.1
ภาคใต้	255,266	100.0	330,747	100.0	1,326.7	100.0	1,840.8	100.0

ที่มา : กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

I16056136

5. แหล่งท่องเที่ยว

จากลักษณะภูมิประเทศที่มีความได้เปรียบ การมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลในแทบทุกจังหวัด ทำให้ภาคใต้มีสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีความงดงาม สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี สถานที่ท่องเที่ยวที่มีภูมิทัศน์ที่สวยงามเพื่อการพัฒนาสูง ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ชายหาด เกาะ ที่จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ สุราษฎร์ธานี สตูล และจังหวัดสงขลา นอกจากนี้ภาคใต้ยังมีศิลป วัฒนธรรม ประเพณีพื้นถิ่น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของภาคใต้เองมีส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วย

ถ้าพิจารณาเฉพาะจังหวัดสงขลา พบว่า มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจประเภท ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม ตามแผนหลักเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งศึกษาความเหมาะสมเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในภาคใต้ ได้กำหนดให้จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ที่สมควรจะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของภาค

จากลักษณะทางด้านกายภาพของจังหวัดในภาคใต้ พบว่า แต่ละพื้นที่ที่มีความได้เปรียบ - เสียเปรียบที่แตกต่างกันตามลักษณะสภาพภูมิประเทศและที่ตั้งของจังหวัดนั้น ๆ ซึ่งสามารถสรุปสภาพพื้นที่ได้ดังตาราง 3.7

ตารางที่ 3.7 สภาพพื้นที่ตามลักษณะด้านกายภาพของจังหวัดในภาคใต้

จังหวัด	ขนาดพื้นที่	การคมนาคมขนส่ง	ทรัพยากร			
			แหล่งแร่	ป่าไม้	แหล่งประมง	ท่องเที่ยว
กระบี่	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อย	มาก	น้อย	มาก
ชุมพร	ปานกลาง	ต่ำ	น้อย	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อย
ตรัง	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อย	มาก	น้อย	น้อย
นครศรีธรรมราช	ใหญ่	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อย	ปานกลาง
นราธิวาส	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อย	ปานกลาง	น้อย	น้อย
ปัตตานี	เล็ก	ต่ำ	น้อย	ปานกลาง	มาก	น้อย
พังงา	ปานกลาง	ต่ำ	มาก	มาก	น้อย	มาก
พัทลุง	เล็ก	ต่ำ	น้อย	น้อย	น้อย	น้อย
ภูเก็ต	เล็ก	สูง	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
ยะลา	ปานกลาง	ต่ำ	น้อย	น้อย	น้อย	น้อย
ระนอง	เล็ก	ต่ำ	ปานกลาง	น้อย	ปานกลาง	น้อย
สงขลา	ใหญ่	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	มาก
สตูล	เล็ก	ต่ำ	น้อย	มาก	ปานกลาง	มาก
สุราษฎร์ธานี	ใหญ่	สูง	น้อย	ปานกลาง	มาก	มาก

ลักษณะทางด้านเศรษฐกิจ

ก. โครงสร้างเศรษฐกิจระดับภาค

1. มูลค่าผลิตภัณฑ์รวม (ตาราง 3.8)

ภาคใต้มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในปี พ.ศ. 2525 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 32,721.9 ล้านบาท หรือร้อยละ 10.0 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวมาจากภาคเกษตรกรรมร้อยละ 40.1 ภาคอุตสาหกรรมร้อยละ 15.1 และภาคการบริการร้อยละ 44.8 โดยจังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 37.5 ของผลิตภัณฑ์ทั้งหมดในภาคใต้ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคใต้ในช่วงระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2521 - 2525) เท่ากับร้อยละ 2.8 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราการขยายตัวค่อนข้างต่ำ ส่วนใหญ่จะเป็นการขยายตัวด้านการค้า การบริการ และอุตสาหกรรม โดยที่ทั้งสองภาคการผลิตดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น เป็นการเพิ่มในสาขาอุตสาหกรรมและการบริการ ส่วนเกษตรกรรมนั้น มีอัตราการเพิ่มที่มีแนวโน้มลดลง แม้ว่าจะมีอัตราการเพิ่มที่ลดลงก็ตาม การเกษตรกรรมก็ยังคงเป็นภาคการผลิตหลักที่เป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญของภาคใต้ พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ทำรายได้ให้แก่ภาคใต้ปีละมาก ๆ แต่ก็เป็นพืชเศรษฐกิจเพียงน้อยชนิด ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว นอกจากนี้ก็มีผลผลิตด้านการประมง ป่าไม้ ที่เป็นสาขาการผลิตที่สำคัญสาขาหนึ่ง

2. การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์รวม

มูลค่าผลิตภัณฑ์ของภาคใต้ในช่วงปี พ.ศ. 2521-2525 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 3,460.6 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 11.8 ของผลิตภัณฑ์ภาคปี พ.ศ. 2521 ถ้าแบ่งพื้นที่จังหวัดภาคใต้ออกเป็นกลุ่มย่อยตามความใกล้เคียงของการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดจะสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ (แผนที่ 3.5)

กลุ่มที่ 1 เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 25 ได้แก่ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีการเพิ่มของผลิตภัณฑ์จังหวัดเท่ากับร้อยละ 30.2 และมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยเท่ากับร้อยละ 6.8 ต่อปี

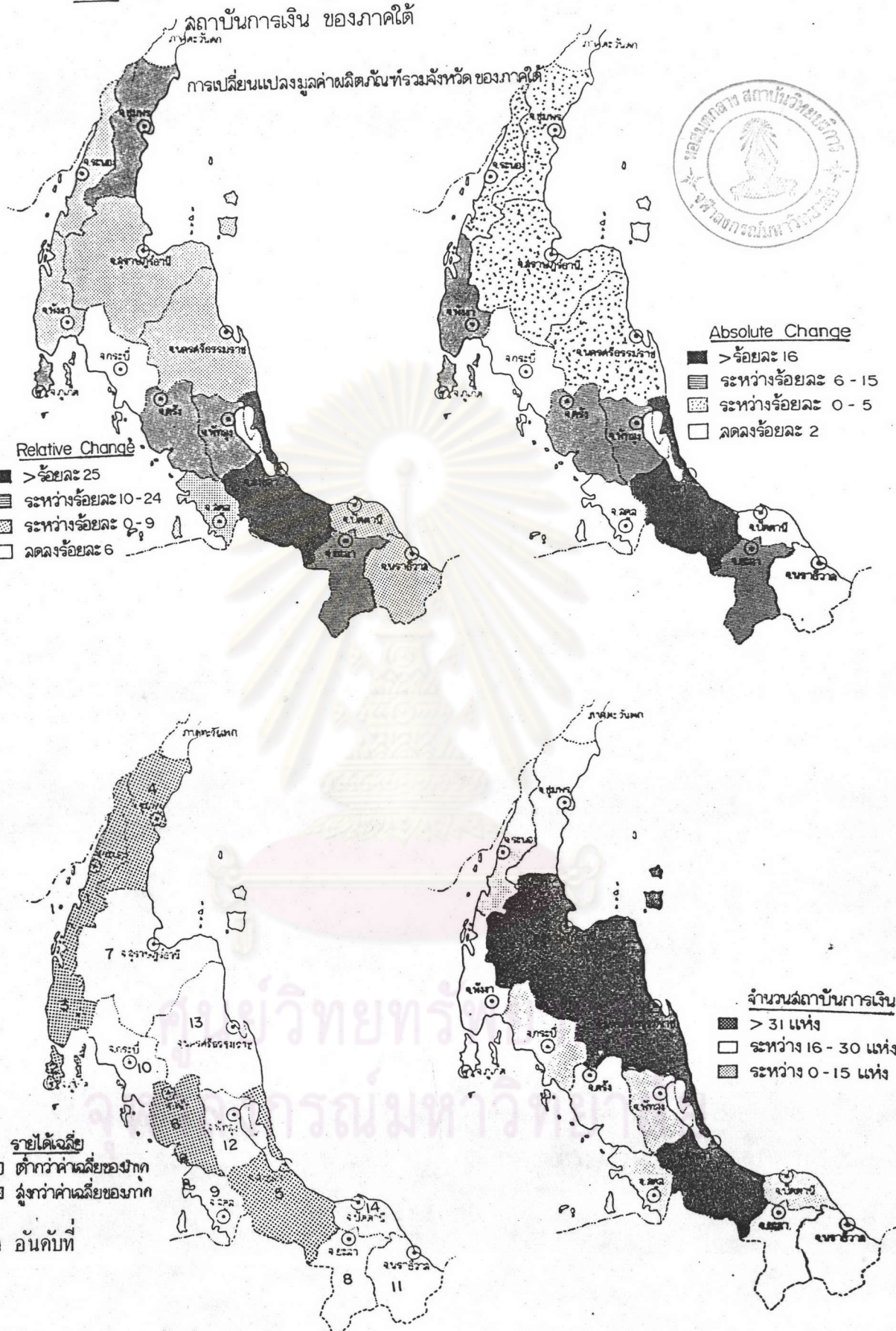
กลุ่มที่ 2 เพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 20 - 24 ได้แก่ จังหวัดยะลา ตรัง พัทลุง ภูเก็ต และจังหวัดชุมพร การเปลี่ยนแปลงของผลิตภัณฑ์จังหวัดในกลุ่มนี้จะใกล้เคียงกัน

ตารางที่ 3.8 มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคใต้ ตามสาขาการผลิต ปี พ.ศ. 2521 - 2525

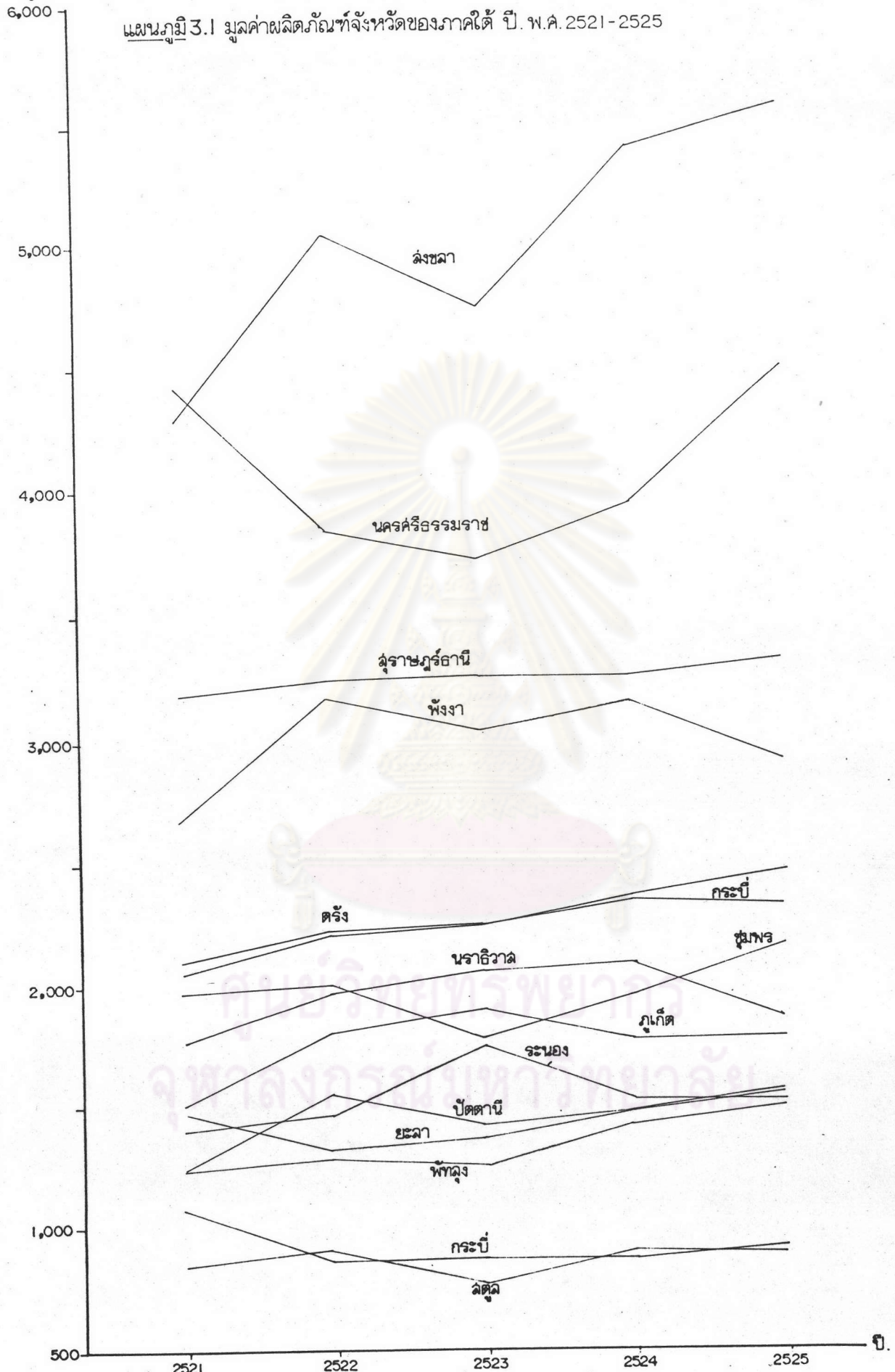
สาขาการผลิต	ผลิตภัณฑ์มวลรวม (ล้านบาท)									
	ปี 2521		ปี 2522		ปี 2523		ปี 2524		ปี 2525	
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ
1. เกษตรกรรม	11,810.0	40.4	12,394.0	40.3	11,967.9	39.5	12,671.2	39.9	13,124.7	40.1
1.1 กสิกรรม	6,852.0	23.4	7,324.0	23.8	7,064.2	23.3	6,869.8	21.6	7,537.5	23.0
1.2 ปศุสัตว์	1,083.0	3.7	1,107.0	3.6	785.8	2.6	1,119.7	3.5	1,110.0	3.4
1.3 ประมง	2,487.0	8.5	2,620.0	8.5	2,534.9	8.4	3,180.7	10.0	2,979.2	9.1
1.4 ป่าไม้	1,388.0	4.8	1,343.0	4.4	1,583.0	5.2	1,501.0	4.7	1,498.0	4.6
2 + 3 นอกเกษตรกรรม	17,451.3	59.6	18,361.5	59.7	18,341.8	60.5	19,064.2	60.1	19,597.2	59.9
2. อุตสาหกรรม	4,914.4	16.8	5,034.8	16.4	5,350.1	17.7	5,111.8	16.1	4,934.9	15.1
2.1 เหมืองแร่และขุดหิน	1,804.0	6.2	1,802.1	5.9	1,886.0	6.2	1,631.5	5.1	1,465.4	4.5
2.2 การก่อสร้าง	1,530.0	5.2	1,515.0	4.9	1,409.0	4.6	1,397.0	4.4	1,399.0	4.3
2.3 อุตสาหกรรม	1,409.4	4.8	1,496.7	4.9	1,778.5	5.9	1,680.5	5.3	1,636.1	5.0
2.4 การไฟฟ้าและประปา	181.0	0.6	221.0	0.7	276.6	0.9	402.8	1.3	434.4	1.3
3. บริการ	12,526.9	42.8	13,326.7	43.3	12,991.7	42.9	13,953.1	43.9	19,662.3	44.8
3.1 การคมนาคมและขนส่ง	1,256.0	4.3	1,356.0	4.4	1,531.0	5.1	1,933.0	6.1	2,072.0	6.3
3.2 การค้าส่งและค้าปลีก	6,321.8	21.6	6,415.3	20.9	5,444.8	17.9	5,503.9	17.3	5,672.5	17.3
3.3 การธนาคาร ประกันภัย ฯลฯ	610.0	2.1	714.0	2.3	831.0	2.7	891.0	2.8	997.0	3.0
3.4 ที่อยู่อาศัย	347.0	1.2	359.0	1.2	374.0	1.2	394.0	1.2	415.0	1.3
3.5 การบริหารและการ- ป้องกันประเทศ	1,086.5	3.7	1,266.8	4.1	1,358.0	4.5	1,464.6	4.6	1,548.2	4.7
3.6 การบริการ	2,905.6	9.9	3,215.6	10.5	3,452.9	11.4	3,766.6	11.9	3,957.6	12.1
1 + 2 + 3 มวลรวมผลิตภัณฑ์	29,261.3	100.0	30,755.5	100.0	30,309.7	100.0	31,736.1	100.0	32,721.9	100.0
รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร (บาท)	5,308		5,467		5,267		5,397		5,452	

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนที่ 3.5 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมจังหวัด รายได้เฉลี่ย และจำนวน -

แผนภูมิ 3.1 มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดของภาคใต้ ปี. พ.ศ. 2521-2525

ที่มา : ตาราง 3.8

กลุ่มที่ 3 เพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 0 - 9 ไค้แกจ้งหวัดระนอง พังงา นราธิวาส ปัตตานี สุราษฎร์ธานี สตูล และจ้งหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มที่ 4 ลดลงร้อยละ 6 ไค้แกจ้งหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นจ้งหวัดเดียวที่มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่ลดลง

การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ของแต่ละจ้งหวัด เมื่อนำมาคิดเทียบเป็นสัดส่วนจากจ้งหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค (Absolute change) สามารถแบ่งกลุ่มจ้งหวัดออกได้เป็น 4 กลุ่มเช่นเดียวกัน ดังนี้ (แผนที่ 3.5)

กลุ่มที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่าร้อยละ 16 ของการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งภาค ไค้แกจ้งหวัดสงขลา เป็นจ้งหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงสุดของภาคถึงร้อยละ 37.5 และมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยสูงสุดเช่นกันถึงร้อยละ 6.8 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการขยายตัวทางด้านการค้า การบริการเป็นหลัก

กลุ่มที่ 2 มีการเปลี่ยนแปลงระหว่างร้อยละ 7 - 15 ของการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งภาค ไค้แกจ้งหวัดตรัง ยะลา พัทลุง ภูเก็ต และจ้งหวัดพังงา ซึ่งมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยค่อนข้างสูง คืออัตราการเพิ่มเฉลี่ยปีละร้อยละ 12.5, 8.3, 7.4, 7.3 และร้อยละ 7.0 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 3 มีการเปลี่ยนแปลงระหว่างร้อยละ 0 - 6 ของการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งภาค ไค้แกจ้งหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี ระนอง นราธิวาส ปัตตานี นครศรีธรรมราช และจ้งหวัดสตูล มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยในระดับปานกลาง

กลุ่มที่ 4 มีการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 2 ไค้แกจ้งหวัดกระบี่ เป็นจ้งหวัดเดียวในภาคที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มลดลง โดยลดลงร้อยละ 1.7 ต่อปี

จากการพิจารณาอัตราการเพิ่มเฉลี่ย จะเห็นได้ว่าจ้งหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้จะมีการเติบโตทางเศรษฐกิจในลักษณะที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน โดยมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยประมาณร้อยละ 2.8 จ้งหวัดที่มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยสูงกว่าอัตราการเพิ่มของภาคมีอยู่ 5 จ้งหวัด คือ จ้งหวัดสงขลา ยะลา ตรัง พัทลุง และจ้งหวัดภูเก็ต ส่วนจ้งหวัดอื่น ๆ นอกนั้นอัตราการเติบโตใกล้เคียงกับของภาค อาจกล่าวได้ว่าฐานะทางเศรษฐกิจของจ้งหวัดในภาคใต้ส่วนใหญ่อยู่ใน

เกณฑ์ค่อนข้างดี ซึ่งถ้าจะสรุปสภาวะการทางเศรษฐกิจของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ในช่วงปี พ.ศ. 2521 - 2525 จะพบว่าจังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่เด่นที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงกว่าพื้นที่อื่น ๆ จังหวัดที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจรองลงไปโดยยังคงมีการขยายตัวค่อนข้างสูงและรวมกลุ่มอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่จังหวัดตรัง ยะลา พัทลุง ภูเก็ต และจังหวัดพังงา พื้นที่ที่มีเกณฑ์การขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง ได้แก่จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี ระนอง นราธิวาส ปัตตานี นครศรีธรรมราช และจังหวัดสตูล ส่วนพื้นที่ที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจน้อยกว่าพื้นที่อื่น ๆ ได้แก่จังหวัดกระบี่

3. รายได้เฉลี่ย (แผนที่ 3.5)

รายได้เฉลี่ย จะเป็นตัวชี้วัดสภาพเศรษฐกิจของพื้นที่ใดประการหนึ่ง รายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีของภาคใต้อันมีปี พ.ศ. 2525 เท่ากับ 5,452 บาท จังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยสูงสุด คือ จังหวัดระนอง (17,640 บาท) รองลงมาได้แก่จังหวัดภูเก็ต 12,961 บาท) พังงา (16,055 บาท) ชุมพร (6,382 บาท) สงขลา (6,373 บาท) ตรัง (5,639 บาท) สุราษฎร์ธานี (5,447 บาท) ยะลา (5,320 บาท) สตูล (5,215 บาท) กระบี่ (4,383 บาท) นราธิวาส (4,101 บาท) พัทลุง (3,597 บาท) นครศรีธรรมราช (3,504 บาท) และจังหวัดปัตตานี (3,334 บาท) ตามลำดับ จังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าภาคมี 6 จังหวัด คือ จังหวัดระนอง ภูเก็ต พังงา ชุมพร ตรัง และจังหวัดสงขลา จะเห็นว่าจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่าภาคดังกล่าว ส่วนมากจะเป็นจังหวัดที่มีรายได้หรือมูลค่าการผลิตสูงจากผลผลิตแร่ดิบๆ ส่วนจังหวัดสงขลานั้น เป็นจังหวัดเดียวที่มีรายได้หรือมูลค่าการผลิตจากผลผลิตที่มีฐานการผลิตกว้างกว่า โดยมาจากภาคการบริการ อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม

4. การเงิน การธนาคาร

สถาบันการเงิน เป็นแหล่งระดมเงินออมและปล่อยสินเชื่อเพื่อการลงทุน ในปีพ.ศ. 2525 ภาคใต้อาจมีจำนวนสถาบันการเงินทั้งสิ้น 287 แห่ง (แผนที่ 3.5) จังหวัดที่มีสาขาหรือสำนักงานของสถาบันการเงินสูงสุดได้แก่จังหวัดสงขลา มีจำนวน 52 แห่ง รองลงมาได้แก่จังหวัด นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ตรัง ชุมพร ยะลา และภูเก็ต โดยมีจำนวน 42, 34, 22, 19, 18 และ 16 แห่ง ตามลำดับ ส่วนจังหวัดอื่นนอกเหนือจากนี้มีจำนวนระหว่าง 5 - 11 แห่ง

ตารางที่ 3.9 ปริมาณเงินฝากและเงินให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์รายจังหวัดในภาคใต้ ปี พ.ศ.2521 - 2525

(ล้านบาท)

จังหวัด	พ.ศ.2521			พ.ศ.2522			พ.ศ.2523			พ.ศ.2524			พ.ศ.2525			การเปลี่ยนแปลง (พ.ศ.2521 - 2525)			
	เงินฝาก	เงินให้ สินเชื่อ	ดุลยภาพ	เงินฝาก	เงินให้ สินเชื่อ	ดุลยภาพ	เงินฝาก	เงินให้ สินเชื่อ	ดุลยภาพ	เงินฝาก	เงินให้ สินเชื่อ	ดุลยภาพ	เงินฝาก	เงินให้ สินเชื่อ	ดุลยภาพ	เงินฝาก	ร้อยละ	เงินให้ สินเชื่อ	ร้อยละ
กระบี่และสตูล	319.7	206.7	113.0	376.2	246.6	129.6	442.7	285.6	157.1	557.1	347.3	209.8	724.9	458.0	266.9	405.2	4.0	251.3	3.2
ชุมพร	701.9	371.8	330.1	748.0	444.0	304.0	884.6	510.1	374.5	1,064.7	624.3	440.4	1,248.2	744.1	504.1	546.3	5.3	372.3	4.7
ตรัง	858.2	546.9	311.3	932.5	664.0	268.5	1,091.4	716.4	375.0	1,334.4	844.1	490.3	1,599.0	942.6	656.4	740.8	7.2	395.7	5.0
นครศรีธรรมราช	1,306.4	832.7	473.7	1,436.2	937.1	499.1	1,773.5	969.5	804.0	2,075.0	1,087.5	987.5	2,536.2	1,369.0	1,167.2	1,229.8	11.9	536.3	6.9
นราธิวาส	452.5	288.5	164.0	516.6	354.7	161.9	677.6	385.6	292.0	816.9	476.0	340.9	1,029.5	612.7	416.8	577.0	5.6	324.2	4.2
ปัตตานี	325.8	454.7	-128.9	364.1	519.2	-155.1	458.7	565.8	-107.1	591.9	460.2	131.7	767.6	533.9	233.7	441.8	4.3	79.2	1.0
พังงา	813.9	248.8	565.1	1,049.2	389.6	659.6	1,286.6	470.8	815.8	1,249.6	462.6	787.0	1,358.0	809.1	548.9	544.1	5.3	560.3	7.2
พัทลุง	312.3	169.4	142.9	349.1	222.0	127.1	428.6	270.1	158.5	532.2	382.6	149.6	600.9	453.8	147.1	288.6	2.8	284.4	3.7
ภูเก็ต	1,383.4	1,103.0	280.4	1,381.9	1,131.6	250.3	1,606.1	1,470.0	136.1	1,854.9	1,625.1	229.8	2,157.8	1,616.2	541.6	774.4	7.5	513.2	6.6
ระนอง	481.8	209.9	271.9	544.1	247.8	296.3	654.2	257.4	396.8	787.1	302.0	485.1	975.1	393.6	581.5	683.0	6.6	402.7	5.2
ยะลา	646.1	362.9	283.2	753.0	494.1	258.9	917.1	462.3	454.8	1,108.4	651.4	457.0	1,329.1	765.5	563.6	493.3	4.8	183.7	2.4
สงขลา	2,208.7	1,694.0	514.7	2,540.9	2,559.9	-19.0	3,148.7	2,949.5	199.2	3,840.9	3,795.1	45.8	4,670.1	4,973.9	-303.8	2,461.4	23.9	3,279.9	42.1
สุราษฎร์ธานี	1,054.8	598.0	456.8	1,230.1	698.5	531.6	1,505.5	751.3	754.2	1,792.1	953.0	839.1	2,168.6	1,205.4	963.2	1,113.8	10.8	607.4	7.8
รวม	10,865.5	7,087.3	3,778.2	12,221.9	8,909.1	3,312.8	14,875.3	10,064.4	4,810.9	17,605.2	12,011.2	5,594.0	21,165.0	14,877.8	6,287.2	10,299.5	100.0	7,790.5	100.0

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้

หมายเหตุ : จังหวัดสตูลรวมกับจังหวัดกระบี่

ในปี พ.ศ. 2525 ภาคใต้มียอดเงินฝากรวมทั้งสิ้น 21,165 ล้านบาท (ตาราง 3.9) โดยเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2521 ประมาณ 10,299.5 ล้านบาท หรือร้อยละ 48.7 ซึ่งเป็นอัตราการขยายตัวของเงินฝากที่เพิ่มค่อนข้างสูง เงินฝากของทุกจังหวัดมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ถ้าเปรียบเทียบอัตราการเพิ่มจากยอดเงินฝากที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด พบว่าอัตราการเพิ่มสูงสุดอยู่ที่จังหวัดสงขลา เพิ่มขึ้นร้อยละ 23.9 รองลงมาได้แก่จังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต และจังหวัดตรัง โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.9, 10.8, 7.5 และร้อยละ 7.2 ของยอดเงินฝากที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด ตามลำดับ ส่วนจังหวัดอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้มีอัตราการเพิ่มขึ้นในอัตราระหว่างร้อยละ 2.8 - 5.3 ของยอดเงินฝากที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด

ด้านการไหลเงินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ในภาคใต้ในปี พ.ศ. 2525 เพิ่มขึ้นประมาณ 7,790.5 ล้านบาท หรือร้อยละ 109.9 จากเดิม อัตราการขยายตัวของการไหลเงินเชื่อมีแนวโน้มสูงขึ้น ถ้าเปรียบเทียบอัตราการเพิ่มจากยอดเงินเชื่อที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด พบว่า อัตราการเพิ่มสูงสุดอยู่ที่จังหวัดสงขลา เพิ่มขึ้นร้อยละ 42.1 รองลงมาได้แก่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พังงา นครศรีธรรมราช และจังหวัดภูเก็ต มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.8, 7.2, 6.9 และ 6.6 ของยอดเงินเชื่อที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด ตามลำดับ ส่วนจังหวัดอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้มีอัตราการเพิ่มขึ้นในอัตราระหว่างร้อยละ 1 - 6 ของปริมาณเงินเชื่อที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด

จากโครงสร้างเศรษฐกิจระดับภาคของภาคใต้ ซึ่งได้พิจารณามูลค่าผลิตภัณฑ์ การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากร จำนวนสถาบันการเงินการธนาคาร ปริมาณเงินฝากและเงินกู้เพื่อการลงทุน (ตาราง 3.10) พอจะแบ่งกลุ่มพื้นที่ตามระดับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 มีระดับการพัฒนาอยู่ในเกณฑ์สูง ได้แก่จังหวัดสงขลา

กลุ่มที่ 2 มีระดับการพัฒนาค่อนข้างสูง ได้แก่จังหวัดภูเก็ต สุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่มที่ 3 มีระดับพัฒนาปานกลาง ได้แก่จังหวัดชุมพร ตรัง ระนอง พังงา ยะลา และจังหวัดนราธิวาส

กลุ่มที่ 4 มีระดับพัฒนาต่ำ ได้แก่จังหวัดพัทลุง ปัตตานี สตูล และจังหวัดกระบี่

จะเห็นว่าจังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์สูง และเด่นกว่าพื้นที่อื่น ๆ ในภาค

ตารางที่ 3.10 สรุประดับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของจังหวัดในภาคใต้

จังหวัด	มูลค่าผลิตภัณฑ์	การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์	รายได้เฉลี่ย	จำนวนสถาบันการเงินการธนาคาร	ปริมาณเงินฝาก	ปริมาณเงินทุนเพื่อการลงทุน	ภาพรวมของระดับการพัฒนา
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
กระบี่	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
ชุมพร	ปานกลาง	สูง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง
ตรัง	สูง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง
นครศรีธรรมราช	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	สูง	ปานกลาง	ค่อนข้างสูง
นราธิวาส	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง
ปัตตานี	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
พังงา	สูง	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง
พัทลุง	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
ภูเก็ต	ปานกลาง	สูง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ค่อนข้างสูง
ระนอง	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง
ยะลา	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง
สงขลา	สูง	สูง	สูง	สูง	สูง	สูง	สูง
สตูล	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
สุราษฎร์ธานี	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง	ปานกลาง	ค่อนข้างสูง

หมายเหตุ (1) - (6) แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ สูง ปานกลาง และต่ำ
(7) แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ สูง ค่อนข้างสูง ปานกลาง และต่ำ

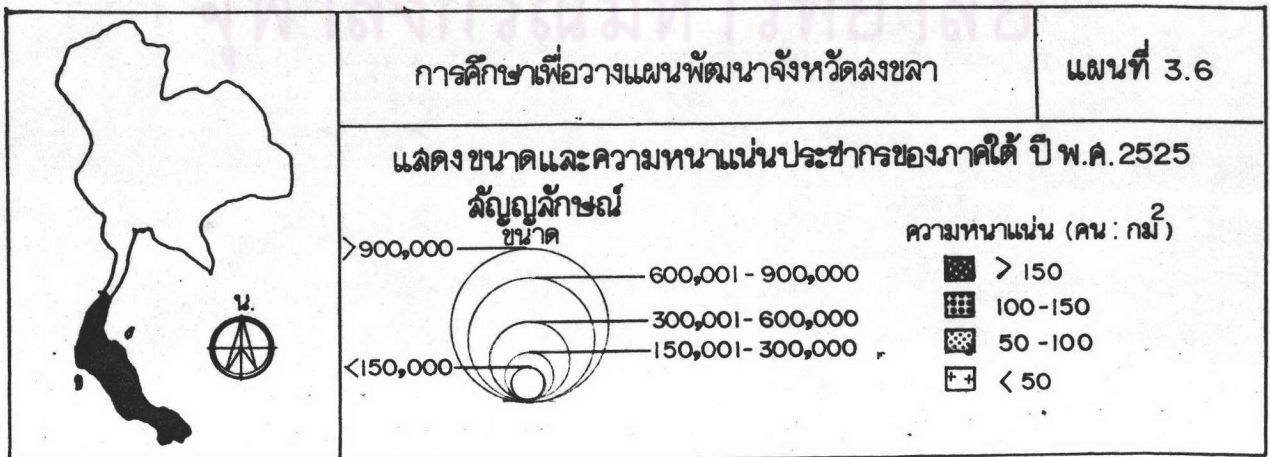
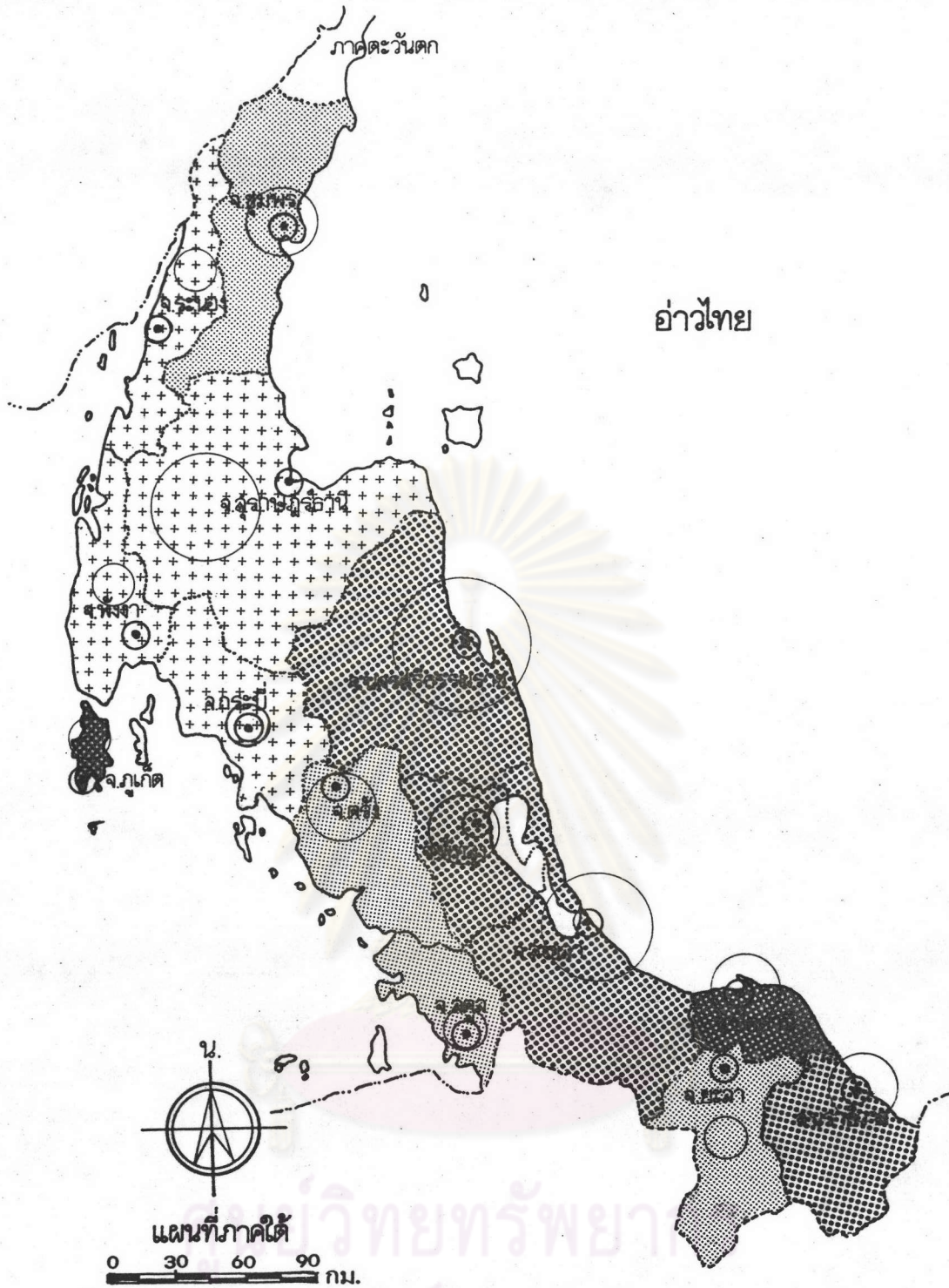
ลักษณะประชากรก. ขนาดและการกระจายตัวประชากร

ปี พ.ศ.2525 ภาคใต้มีประชากรรวมทั้งสิ้น 6,046,203 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4 ของประชากรทั้งประเทศ (48,846,927 คน) อัตราการเพิ่มเฉลี่ยของประชากรของภาค เท่ากับร้อยละ 2.1 ในขณะที่อัตราการเพิ่มเฉลี่ยของประเทศเท่ากับร้อยละ 2.0

ถ้าพิจารณาขนาดประชากรของจังหวัดต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2525 (แผนที่ 3.6) พบว่าจังหวัดที่มีประชากรมากที่สุดคือจังหวัดนครศรีธรรมราช (1,297,323 คน) รองลงมาได้แก่จังหวัดสงขลา (888,274 คน) สุราษฎร์ธานี (615,649 คน) จังหวัดที่มีประชากรน้อยที่สุดคือจังหวัดระนอง (88,621 คน)

ข. ความหนาแน่นประชากร (แผนที่ 3.6)

ในปี พ.ศ. 2525 ความหนาแน่นประชากรโดยเฉลี่ยของภาคใต้ เท่ากับ 86 คน

ต่อตารางกิโลเมตร จากการพิจารณาความหนาแน่นประชากรในปี พ.ศ. 2521 และ 2525 จะเห็นว่าทุกจังหวัดมีความหนาแน่นประชากรสูงขึ้น จังหวัดที่มีความหนาแน่นสูงสุดคือจังหวัดภูเก็ต (255 คน/ตร.กม.) รองลงมาได้แก่จังหวัดปัตตานี (243 คน/ตร.กม.) นครศรีธรรมราช (130 คน/ตร.กม.) พัทลุง (122 คน/ตร.กม.) สงขลา (120 คน/ตร.กม.) นราธิวาส (103 คน/ตร.กม.) และจังหวัดตรัง (90 คน/ตร.กม.) จังหวัดดังกล่าว มีความหนาแน่นเฉลี่ยสูงกว่าภาค ส่วนจังหวัดที่เหลือนอกจากนี้มีความหนาแน่นเฉลี่ยต่ำกว่าภาค จังหวัดที่มีความหนาแน่นประชากรน้อยที่สุด คือ จังหวัดระนอง โดยมีความหนาแน่นประชากรเพียง 27 คน/ตร.กม.

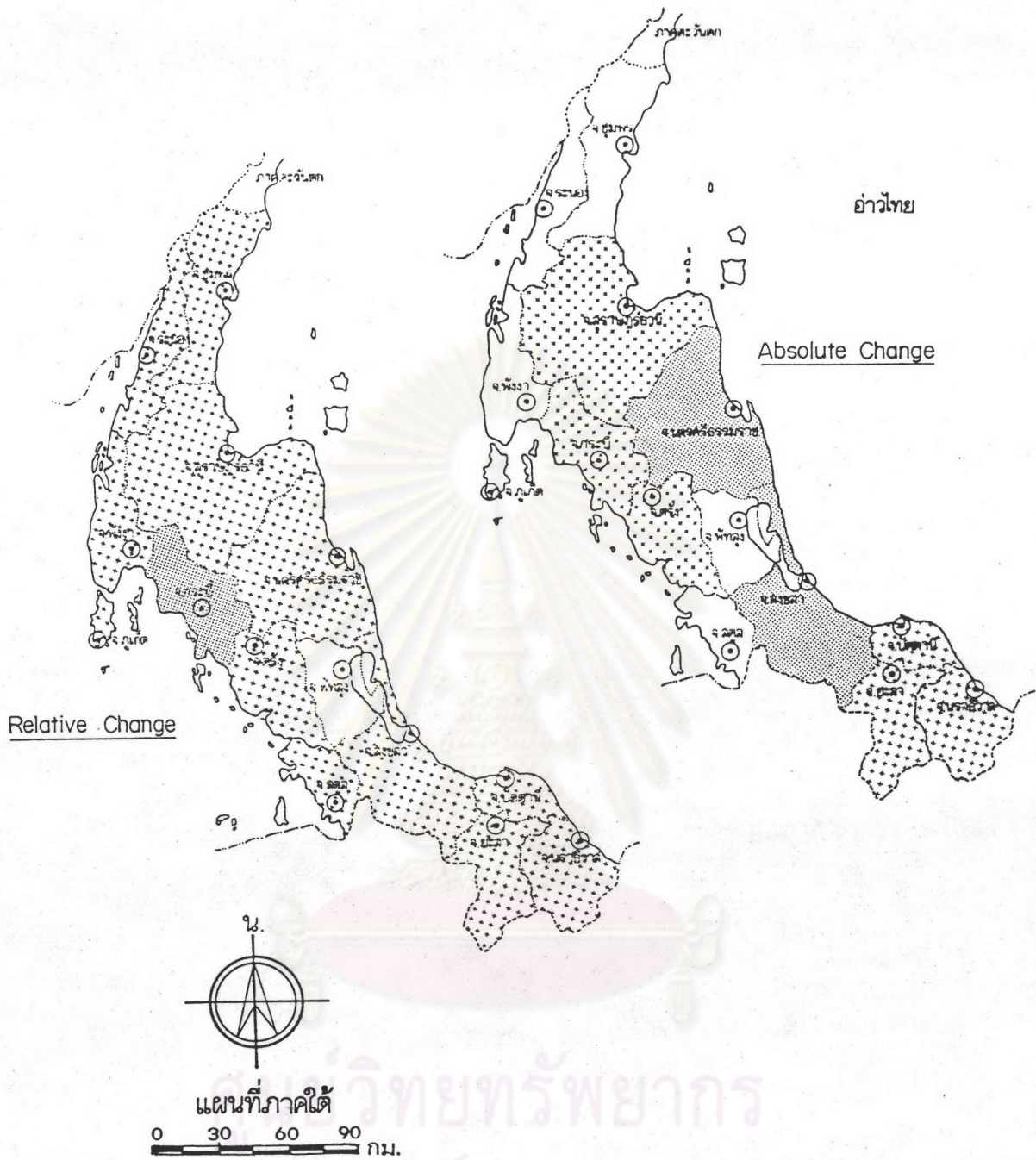
ค. การเปลี่ยนแปลงประชากร (แผนที่ 3.7)

จากการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงประชากรในปี พ.ศ. 2521 - 2525 จะเห็นว่าทุกจังหวัดมีการเปลี่ยนแปลงประชากรเพิ่มมากขึ้น จังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มมากขึ้นสูงสุดในภาคคือ จังหวัดนครศรีธรรมราช รองลงมาได้แก่ จังหวัดสงขลา สุราษฎร์ธานี และจังหวัดปัตตานี โดยเปลี่ยนแปลงร้อยละ 18.7 , 14.4, 9.0 และร้อยละ 8.7 ของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด จังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นน้อยที่สุดได้แก่ จังหวัดระนอง เพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 2.1 ของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทั้งหมด

จากลักษณะด้านประชากรของภาคใต้ ซึ่งพิจารณาขนาดและการกระจายตัว ความหนาแน่น และการเปลี่ยนแปลงประชากรบนพื้นที่ (ตาราง 3.11) พอจะแบ่งกลุ่มพื้นที่ออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่มีความสามารถในการรองรับประชากรได้มาก ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดสงขลา
2. กลุ่มที่มีความสามารถในการรองรับประชากรได้ปานกลาง ได้แก่ จังหวัดชุมพร ตรัง นราธิวาส ปัตตานี ยะลา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. กลุ่มที่มีความสามารถในการรองรับประชากรได้น้อย ได้แก่ จังหวัดกระบี่ พังงา พัทลุง ภูเก็ต ระนอง และจังหวัดสตูล

จะเห็นได้ว่ารูปแบบการกระจายตัวของประชากรมีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะภูมิประเทศอย่างมาก โดยมีการตั้งถิ่นฐาน มีจำนวนประชากรมากและหนาแน่นในบริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันออก ตั้งแต่จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส

ที่มา :- ตาราง ผ.ค. 1.

	การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาจังหวัดสงขลา	แผนที่ 3.7
	แสดง การเปลี่ยนแปลงประชากรภาคใต้ ปี 2521 - 2525 สัญญลักษณ์ Relative Change , Absolute Change > ร้อยละ 13 ระหว่างร้อยละ 13 < ร้อยละ 5	

บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินสูง เป็นดินตะกอนปนทราย เหมาะต่อการทำการเกษตร มีพื้นที่ส่วนที่เป็นที่ลาดชันที่สามารถจะปลูกยางพาราได้ดี และพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลก็สามารถทำการประมงได้ดี นอกจากนี้ ยังมีเส้นทางคมนาคมสามารถติดต่อเชื่อมถึงกันได้โดยตลอด

ส่วนชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก ได้แก่จังหวัดกระบอง พังงา และจังหวัดกระบี่ เป็นพื้นที่ที่มีขนาดประชากรค่อนข้างเล็ก มีการตั้งถิ่นฐานค่อนข้างเบาบาง ความหนาแน่นประชากรต่ำกว่า 50 คน/ตร.กม. เนื่องจากเป็นบริเวณที่มีลักษณะภูมิประเทศที่ไม่เหมาะต่อการตั้งถิ่นฐาน พื้นที่เป็นเทือกเขาสูงชัน ได้แก่ บริเวณเขตภูเขาตะนาวศรี ทิวเขานครศรีธรรมราช ทิวเขาภูเก็ต และทิวเขาสันกาลาคีรี

พื้นที่บริเวณที่อยู่ระหว่างชายฝั่งตะวันออกและทิวเขาตะวันตก ได้แก่ จังหวัดตรังและสตูล เป็นบริเวณที่มีประชากรหนาแน่นปานกลาง คือระหว่าง 50 - 100 คน/ตร.กม. พื้นที่ส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง ทรัพยากรมีไม่มากนัก และมีเส้นทางคมนาคมที่ไม่สะดวกนัก

สำหรับจังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ที่อยู่ในกลุ่มที่มีความสามารถในการรองรับประชากรใต้อ่อนข้างสูง โดยรองลงมาจากจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 3.11 สรุปสภาพพื้นที่ตามลักษณะค่าประชากร

จังหวัด	ลักษณะค่าประชากร			ความสามารถของการรองรับประชากร
	ขนาด	ความหนาแน่น	การเปลี่ยนแปลง	
กระบี่	เล็ก	ต่ำ	ปานกลาง	น้อย
ชุมพร	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อย	ปานกลาง
ตรัง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
นครศรีธรรมราช	ใหญ่	สูง	มาก	มาก
นราธิวาส	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง
ปัตตานี	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง
พังงา	เล็ก	ต่ำ	น้อย	น้อย
พัทลุง	ปานกลาง	สูง	น้อย	น้อย
ภูเก็ต	เล็ก	สูง	น้อย	น้อย
ระนอง	เล็ก	ต่ำ	น้อย	น้อย
ยะลา	เล็ก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
สงขลา	ใหญ่	สูง	มาก	มาก
สตูล	เล็ก	ปานกลาง	น้อย	น้อย
สุราษฎร์ธานี	ใหญ่	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง

หมายเหตุ : แบ่งระดับหรือเกณฑ์การวัดในแต่ละเรื่อง เป็น 3 ระดับ คือ สูง ปานกลาง และต่ำ

การบริการทางสังคม

ก. การศึกษา

ในทุกจังหวัดของภาคใต้จะมีสถาบันการศึกษาในทุกระดับนับแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับสูง มีเฉพาะบางพื้นที่ โดยมีเพียง 6 จังหวัดเท่านั้น คือ จังหวัดนครศรีธรรมราช ปัตตานี ภูเก็ต ยะลา สงขลา และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวิทยาลัยครู ยกเว้นจังหวัดสงขลาเท่านั้น ที่มีสถาบันระดับอุดมศึกษาจำนวนมากที่สุด และเน้นการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และอื่น ๆ ด้วย สถาบันการศึกษาในจังหวัดสงขลา ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาลัยครู วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยเกษตรกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาลัยประมง ฯลฯ

ข. การสาธารณสุข

ลักษณะการให้บริการทางสาธารณสุขของจังหวัดในภาคใต้ มีทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน ได้แก่ สถานีอนามัย สถานผดุงครรภ์ ร้านขายยา คลินิก โรงพยาบาลเอกชน โรงพยาบาลอำเภอ และโรงพยาบาลจังหวัด

สถานบริการในระดับสูง คือ โรงพยาบาลจังหวัด ซึ่งสามารถให้บริการแก่ประชากรได้ครั้งละจำนวนมาก ๆ จากตาราง 3.12 จะเห็นว่าจังหวัดที่มีจำนวนโรงพยาบาล แพทย์ พยาบาล และเตียงคนไข้มากที่สุด คือ จังหวัดสงขลา รองลงมาได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ยะลา และจังหวัดที่มีบุคลากรทางสาธารณสุขน้อยที่สุด ได้แก่ จังหวัดสตูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.12 จำนวนโรงพยาบาล และบุคลากรทางสาธารณสุขในภาคใต้ ปี พ.ศ. 2523

จังหวัด	จำนวน				สัดส่วนต่อประชากร		
	โรงพยาบาล	แพทย์	พยาบาล	เตียง	แพทย์/ปชก.	พยาบาล/ปชก.	เตียง/ปชก.
กระบี่	1	4	24	ไม่ทราบ	8,280	9,388	ไม่ทราบ
ชุมพร	1	10	39	255	32,482	7,962	1,274
ตรัง	1	13	57	251	34,010	7,836	1,762
นครศรีธรรมราช	1	21	72	506	61,777	16,888	2,564
นราธิวาส	2	12	57	490	36,033	6,980	882
ปัตตานี	1	9	46	249	49,923	9,107	1,804
พังงา	1	11	67	360	15,860	2,542	485
พัทลุง	1	7	29	250	58,143	14,149	1,628
ภูเก็ต	1	7	45	210	18,610	2,911	620
ยะลา	2	12	93	467	22,207	2,852	571
ระนอง	1	5	33	284	16,323	2,532	287
สงขลา	2	39	189	799	21,588	4,330	1,054
สตูล	1	2	24	200	80,485	6,520	805
สุราษฎร์ธานี	2	25	112	1,797	23,325	5,405	325

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี

ระบบชุมชนของภาคใต้

ศูนย์กลางชุมชนที่เป็นชุมชนเมืองระดับเทศบาลของภาคมีทั้งหมด 25 แห่ง แบ่งออกเป็นเทศบาลเมือง 17 แห่ง และเทศบาลตำบล 8 แห่ง จังหวัดที่มีศูนย์กลางชุมชนระดับเทศบาลมากที่สุดคือจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีจังหวัดละ 3 แห่ง

ถ้าพิจารณาขนาดของประชากร ในปี พ.ศ. 2525 สามารถแบ่งกลุ่มชุมชนเป็น 5 กลุ่มคือ ชุมชนที่มีขนาดใหญ่มาก คือ เทศบาลเมืองหาดใหญ่ มีประชากรมากกว่า 100,000 คน รองลงมาได้แก่เทศบาลเมืองสงขลา และเทศบาลนครศรีธรรมราช นอกจากนี้ก็เป็นศูนย์กลางชุมชนขนาดปานกลางและขนาดเล็ก

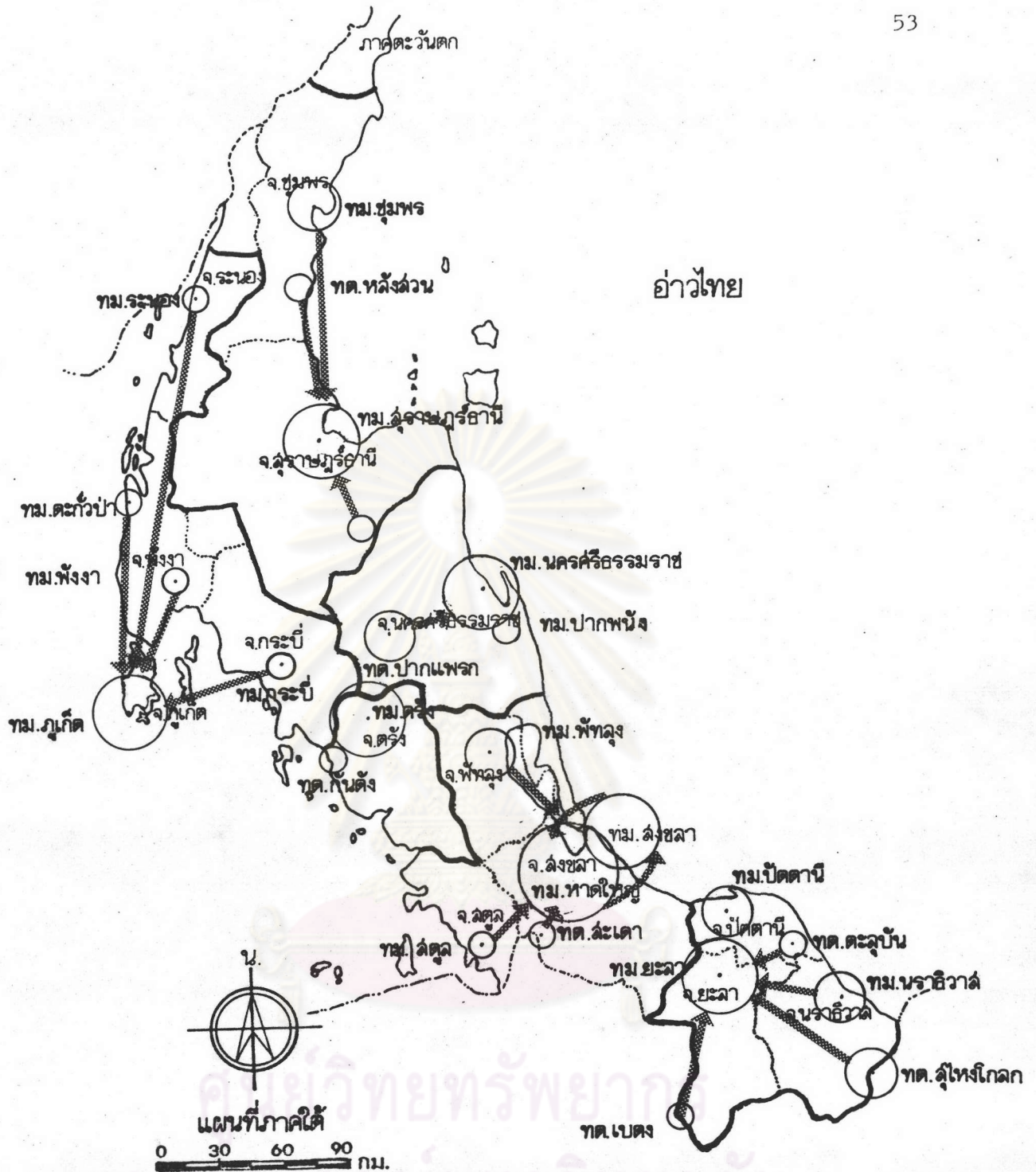
ตามการพิจารณาลำดับความสำคัญและการหาเขตอิทธิพลของศูนย์กลางชุมชนของภาค (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ 2527 : ผ 1-12) ใต้แบ่งศูนย์กลางชุมชนออกเป็น 4 ระดับ (แผนที่ 3.8) และจำแนกพื้นที่ออกเป็นอนุภาคต่าง ๆ ดังนี้

อนุภาคที่ 1 จังหวัดชุมพร - สุราษฎร์ธานี มีศูนย์กลางชุมชนหลักคือเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นชุมชนระดับที่ 2 มีพื้นที่ใต้เขตอิทธิพลคือเขตอำเภอในจังหวัดชุมพร และทุกอำเภอยกเว้นอำเภอพนมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอกระบุรีในจังหวัดระนอง และอำเภอขนอมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

อนุภาคที่ 2 จังหวัดภูเก็ต - กระบี่ - พังงา - ระนอง มีศูนย์กลางชุมชนหลัก คือเทศบาลเมืองภูเก็ต ซึ่งเป็นชุมชนระดับ 2 พื้นที่ใต้เขตอิทธิพล ได้แก่ทุกอำเภอในจังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา ทุกอำเภอยกเว้นอำเภอกระบุรี ในจังหวัดระนอง และอำเภอพนมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

อนุภาคที่ 3 จังหวัดนครศรีธรรมราช มีศูนย์กลางชุมชนหลักคือเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นชุมชนระดับที่ 2 พื้นที่ใต้เขตอิทธิพลได้แก่ทุกอำเภอยกเว้นอำเภอขนอมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

อนุภาคที่ 4 จังหวัดตรัง มีศูนย์กลางชุมชนหลักคือเทศบาลเมืองตรัง ซึ่งเป็นชุมชนระดับที่ 2 พื้นที่ใต้เขตอิทธิพลได้แก่ทุกอำเภอในจังหวัดตรัง

	การศึกษาที่อ่าวไทยวางแผนพัฒนาจังหวัดลงขลา แผนที่ 3.8
	แสดง ลำดับความสำคัญของศูนย์กลางชุมชนของภาคใต้และพื้นที่ ได้เขตอิทธิพล ศูนย์กลาง ๑ ระดับ 1 ศูนย์กลาง ๑ ระดับ 2 ศูนย์กลาง ๑ ระดับ 3 ศูนย์กลาง ๑ ระดับ 4 เส้นแบ่งอิทธิพลของศูนย์กลางชุมชน

อนุภาคที่ 5 จังหวัดสงขลา - พัทลุง - สตูล มีศูนย์กลางชุมชนหลักคือเทศบาลเมืองหาดใหญ่ ซึ่งเป็นชุมชนเมืองระดับที่ 1 พื้นที่ใต้เขตอิทธิพลได้แก่อำเภอในจังหวัดสงขลา พัทลุง และจังหวัดสตูล

อนุภาคที่ 6 จังหวัดยะลา - ปัตตานี - นราธิวาส มีศูนย์กลางชุมชนหลักคือเทศบาลเมืองยะลา ซึ่งเป็นชุมชนเมืองระดับที่ 2 พื้นที่ใต้เขตอิทธิพลได้แก่ทุกอำเภอในจังหวัดยะลา ปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส

ศูนย์กลางชุมชนหลักที่สำคัญ ๆ มี 4 แห่งคือ เทศบาลเมืองหาดใหญ่ เทศบาลเมืองสงขลา เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี และเทศบาลเมืองภูเก็ต จะเห็นได้ว่าในจังหวัดสงขลา เพียงจังหวัดเดียวมีศูนย์กลางชุมชนหลักที่มีความสำคัญต่อภาคถึง 2 แห่ง และเป็นศูนย์กลางชุมชนระดับที่ 1 และ 2 ถ้าพิจารณาประกอบกับแนวนโยบายการพัฒนาของรัฐฯ ที่กำหนดให้สงขลา/หาดใหญ่ เป็นเมืองหลักของภาคย่อมแสดงถึงความสำคัญของศูนย์กลางชุมชนของจังหวัดสงขลาได้มากยิ่งขึ้น

แนวนโยบายของรัฐในการพัฒนาภาคใต้

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่จะกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค เพื่อลดความแออัดและแก้ปัญหาการเติบโตของกรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะการเป็นเมืองโตเดี่ยว แนวทางในการพัฒนาภาคต่าง ๆ ของประเทศได้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจน สำหรับภาคใต้นั้น รัฐฯได้กำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ ดังนี้

1. การพัฒนาเมืองหลักภาคใต้

- พัฒนาเมืองหลักแรงรัก (ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5) ได้แก่จังหวัดสงขลา (หาดใหญ่/สงขลา)
- พัฒนาเมืองหลักอันดามัน (ในระยะต่อจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5) ได้แก่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดภูเก็ต
- พัฒนาเมืองรอง ได้แก่จังหวัดปัตตานี

2. การพัฒนาพื้นที่เฉพาะ

- การพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ตอนบน ได้แก่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภูเก็ต กระบี่ พังงา และอำเภอกันตัง (จังหวัดตรัง)
- การพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ซึ่งครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของจังหวัด สงขลา นครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง
- การพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงจังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 จังหวัด ได้แก่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และจังหวัดสงขลา
- การพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายทะเล มหาสมุทรอินเดีย ได้แก่จังหวัด- ระนอง ภูเก็ต กระบี่ และจังหวัดตรัง
- การพัฒนาพื้นที่ราบตอนกลางภาคใต้ ลุ่มแม่น้ำตานี (พระแสง - เขาพนม)
- การพัฒนาพื้นที่ลุ่มแม่น้ำปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. การพัฒนาพื้นที่ชนบทยากจนในเขตภาคใต้ รวม 5 จังหวัด

- จังหวัดปัตตานี รวม 7 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ
- จังหวัดนครศรีธรรมราช รวม 9 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ
- จังหวัดพัทลุง รวม 8 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ
- จังหวัดสงขลา รวม 3 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ
- จังหวัดสตูล รวม 2 อำเภอ

4. การพัฒนาเร่งรัด และกระจายการผลิตสาขาเกษตรกรรม

- การพัฒนาปลูกยางแทนโดยเฉพาะในเขต 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่จังหวัดยะลา ปัตตานี สตูล และนราธิวาส
- การพัฒนาเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา และจังหวัดปัตตานี

5. การพัฒนาสาธารณสุข

- มุ่งปรับปรุงโรงพยาบาลศูนย์ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากนโยบายการพัฒนาของรัฐ (ตาราง 3.13) จะเห็นได้ว่ารัฐฯ ได้ให้ความสำคัญกับจังหวัดสงขลาอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้เป็นเมืองหลักของภาคใต้ การพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และการพัฒนาพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อให้เป็นแหล่งผลิตของภาค

ตารางที่ 3.13 สรุปนโยบายการพัฒนาของรัฐ

จังหวัด นโยบายการพัฒนา	กระบี่	ชุมพร	ตรัง	นครศรี- ธรรมราช	นราธิวาส	ปัตตานี	พังงา	พัทลุง	ภูเก็ต	ระนอง	ยะลา	สงขลา	สตูล	สุราษฎร์-
														ธานี
1.การพัฒนาเมืองหลักและเมืองรองของภาคใต้	-	-	-	-	-	เมืองรอง	-	-	เมืองหลัก อันดามัน	-	-	เมืองหลัก	-	เมืองหลัก อันดามัน
2.การพัฒนาภาคใต้ตอนบน	✓	-	-	-	-	-	-	-	✓	-	-	-	-	✓
3.การพัฒนาเฉพาะพื้นที่														
-พัฒนาลุ่มน้ำ	-	-	-	✓	-	✓	-	✓	-	-	-	✓	-	✓
-พัฒนาพื้นที่เขตกายทะเล	✓	-	✓	-	-	-	-	-	✓	✓	-	-	-	-
-พัฒนาพื้นที่เพื่อความมั่นคง	-	-	-	-	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-
4.การพัฒนาพื้นที่ชนบทยาก-จนภาคใต้	-	-	-	9 อ. 1 ถึง อ.	-	7 อ. 2 ถึง อ.	-	8 อ. 1 ถึง อ.	-	-	-	3 อ. 1 ถึง อ.	2 อ.	-
5.การพัฒนาพื้นที่เกษตรกรรม														
-พัฒนาพื้นที่ปลูกยางพารา	-	-	-	-	✓	✓	-	-	-	-	✓	-	✓	-
-พัฒนาพื้นที่ปลูกข้าว	-	-	-	✓	-	✓	-	✓	-	-	-	✓	-	-
6.การพัฒนาฐานสาธารณสุข	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	-

หมายเหตุ ✓ หมายถึงมีนโยบายหรือโครงการพัฒนาในพื้นที่

- หมายถึงไม่มีนโยบายหรือโครงการพัฒนาในพื้นที่

คู่มือจรรยาบรรณ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทบาทของจังหวัดสงขลาในระดับภาค

จากการศึกษาสภาพทั่วไปทางกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร สังคม โครงสร้าง การบริการพื้นฐานทางกายภาพและสังคม ระบบชุมชน และแนวนโยบายในการพัฒนาภาคใต้ ดังกล่าวข้างต้น (ตาราง 3.14) จะเห็นได้ว่า จังหวัดสงขลามีลักษณะเด่นหลาย ๆ ด้าน อัน เป็นบทบาทในระดับภาค ซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ศักยภาพด้านเกษตรกรรม

จังหวัดสงขลามีพื้นที่เป็นที่ราบ ที่ราบชายทะเล และที่สูง ลักษณะภูมิประเทศ ที่เอื้ออำนวย ประกอบกับสมรรถนะดินและสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม ทำให้ปลูกพืชเศรษฐกิจสำคัญ คือยางพาราได้ดี เห็นได้จากการมีการใช้พื้นที่เพาะปลูกยางพาราถึง 1,544,000 ไร่ หรือ ร้อยละ 17.3 ของทั้งภาค นอกจากนี้ยังมีที่ราบที่เป็นแหล่งปลูกข้าวของภาคใต้

การมีอาณาเขตติดทะเล ทำให้สามารถทำการประมงได้ดี ซึ่งมีทั้งประมง น้ำเค็ม และน้ำจืด สงขลาเป็นจังหวัดที่สามารถผลิตผลผลิตสัตว์น้ำได้สูงที่สุดของภาคใต้

2. ศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง

สงขลาเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งหลักของภาค โดยเป็นจุดเชื่อมต่อกับกรุงเทพฯ จังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ และประเทศมาเลเซีย มีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวก ทางรถยนต์ รถไฟ ทางอากาศ และทางน้ำ จะเห็นได้จากปริมาณการจราจร ปริมาณผู้โดยสาร และปริมาณการขนส่งสินค้า มีปริมาณสูงมาก โดยมีท่าอากาศยานใหญ่เป็นศูนย์กลางการคมนาคม ทางรถยนต์ รถไฟ และทางอากาศ ในขณะที่ท่าเรือเมืองสงขลา เป็นศูนย์กลางของการคมนาคมขนส่งทางน้ำ

3. ศูนย์กลางการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ และพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวสูงสุดของภาคอยู่ที่จังหวัดสงขลา ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจทั้งแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและบริการบันเทิง เส้นทางการเข้าถึงสถานท่องเที่ยว ก็มีความสะดวก และเข้าถึงได้ง่าย

สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น ชายหาดต่าง ๆ เกาะ ทะเลสาบสงขลา น้ำตกโตนงาช้าง
เมืองหาดใหญ่ เป็นต้น

4. ศูนย์กลางการบริหารและการปกครอง

เป็นพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางของการบริหาร การปกครองของภาค เห็นได้จากการ
มีสถาบันราชการระดับภาค ระดับเขต ตั้งอยู่ที่สงขลามากที่สุดในภาคใต้ หน่วยงานราชการสำคัญ ๆ
เช่น กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 4 ศูนย์การประปาเขต 6 สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเขต 9
ศูนย์สุขภาพเขต 9 เป็นต้น

5. ศูนย์กลางการศึกษาระดับภาค

มีสถาบันการศึกษาในทุกระดับ ที่มีลักษณะเด่น คือ มีสถาบันระดับอุดมศึกษา
หลายแห่ง และผลิตบุคลากรในหลาย ๆ สาขา ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยครู วิทยาลัยประมง วิทยาลัยเกษตรกรรม ฯลฯ
สถาบันการศึกษาคงกล่าวมีบทบาทในการดึงดูดประชากรเข้ามายังพื้นที่และมีผลสืบเนื่องถึงระดับ
การพัฒนาในพื้นที่คือ ทำให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเติบโตขึ้น การใช้ที่ดินในเขตการศึกษา
เปลี่ยนแปลงไป

6. ศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ

เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของภาค ทำรายได้หรือมูลค่าผลิตภัณฑ์
รวมสูงสุดให้กับภาค ปี 2525 มีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมทั้งหมด 32,721.9 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ
17.1 ของทั้งภาค มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร 6,373 บาท ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาค
สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดมีเสถียรภาพ มีความมั่นคงทางการเงินและการธนาคาร มีการ
ลงทุนสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ สาขาการผลิตที่มีความสำคัญได้แก่ อุตสาหกรรม (อุตสาหกรรมเกี่ยวของ
กับการเกษตร เช่น ยางพารา สัตว์น้ำ) การกสิกรรม (ปลูกยางพารา) การค้าปลีก และค้าส่ง
และการบริการ

7. แหล่งการตั้งถิ่นฐานของประชากร

จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ที่มีประชากรจำนวนมากตั้งถิ่นฐานอยู่ มีขนาดประชากรใหญ่เป็นอันดับสองของภาค มีความหนาแน่นประชากรโดยเฉลี่ยสูงกว่าภาค โดยเฉพาะในเขตเทศบาลเมือง ซึ่งเป็นศูนย์กลางชุมชนของจังหวัดสงขลา มีความหนาแน่นประชากรสูงกว่าศูนย์กลางชุมชนอื่น ๆ ทั้งหมดในภาคใต้ การที่พื้นที่ที่มีประชากรจำนวนมากเช่นนี้ ย่อมแสดงถึงการมีแรงดึงดูดประชากรสูง และเป็นแหล่งการตั้งถิ่นฐานที่สำคัญแห่งหนึ่ง

8. บทบาทของการเป็นศูนย์กลางชุมชนหลัก

ชุมชนหลักที่มีความสำคัญสูงสุดของภาค ได้แก่ เทศบาลเมืองหาดใหญ่ และเทศบาลเมืองสงขลา ซึ่งเป็นชุมชนลำดับที่ 1 และ 2 ตามลำดับ เป็นชุมชนสำคัญที่มีความพร้อมและจะเป็นตัวเหนี่ยวนำให้เกิดการพัฒนาต่าง ๆ ของภาคและจังหวัด

9. ศูนย์รวมของโครงการพัฒนาของรัฐ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) กำหนดให้หาดใหญ่และสงขลา เป็นเมืองหลักของภาคใต้ โดยมุ่งเน้นในการพัฒนาเพื่อให้เป็นศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจของภาคให้เชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจของประเทศ ให้เป็นแหล่งจ้างงานสำคัญเพื่อสกัดกั้นการอพยพแรงงานที่จะเข้าสู่กรุงเทพฯ เพื่อให้แผนพัฒนาดังกล่าวบรรลุผล รัฐได้กำหนดโครงการพัฒนาสำคัญ ๆ เช่นโครงการท่าเรือน้ำลึก โครงการนิคมอุตสาหกรรม ฯลฯ

จากการพิจารณาบทบาทดังกล่าว เห็นได้ว่าจังหวัดสงขลาต้องทำหน้าที่สำคัญในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- เป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งผลิตทางเกษตรกรรมที่สำคัญ ผลิตผลผลิตเพื่อการส่งออก และเป็นวัตถุดิบเพื่ออุตสาหกรรม
- เป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ โดยเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางรถยนต์ รถไฟ ทางอากาศ และทางน้ำ
- เป็นศูนย์กลางการพัฒนาคานเศรษฐกิจที่จะเหนี่ยวนำให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่เกี่ยวเนื่องหรือพื้นที่ในภาคต่อไป
- เป็นศูนย์กลางการบริการทางการศึกษา ศูนย์การบริหาร และการปกครองของภาค

ตารางที่ 3.14 สรุปบทบาทของจังหวัดสงขลาในระดับภาค

บทบาท \ จังหวัด	กระบี่	ชุมพร	ตรัง	นครศรีธรรมราช	นราธิวาส	ปัตตานี	พังงา	พัทลุง	ภูเก็ต	ระนอง	ยะลา	สงขลา	สตูล	สุราษฎร์ธานี
1. ศักยภาพสูงในด้านเกษตรกรรม														
- ยางพารา	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ปานกลาง
- การประมง	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	สูง
2. ศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง
3. ศูนย์กลางการท่องเที่ยว	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ต่ำ	สูง	สูง	สูง
4. ศูนย์กลางการบริหารและการปกครอง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ปานกลาง
5. ศูนย์กลางการศึกษา	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ปานกลาง
6. ศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	สูง
7. แหล่งการตั้งถิ่นฐานของประชากร	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ปานกลาง
8. บทบาทการ เป็นศูนย์กลางชุมชนหลัก	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	สูง
9. ศูนย์รวมของโครงการการพัฒนาของรัฐ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	สูง

หมายเหตุ : บทบาทในแต่ละด้าน จะแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ปานกลาง และต่ำ